

Bakalářská práce

2010

Martina Pilná

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

**Srovnání hnutí Hamás a Hizballáh v boji o Svatou
zemi**

Vedoucí práce: Mgr. Martin Klapetek

Autor práce: Martina Pilná

Studijní obor: Humanistika

Forma studia: prezenční

Ročník: třetí

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

21. března 2010

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Martinu Klapetkovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	7
1 SUNNA A ŠÍA	9
1.1 Situace po smrti Proroka	9
1.2 Pravověrní chalífové a nástupnické právo	10
2 HIZBALLÁH	11
2.1 Významné osobnosti těsně spjaté se vznikem Hizballáhu	12
2.1.1 Músá as-Sadr	12
2.1.2 Muhammad Husajn Fadlalláh	13
2.2 Vznik hnutí	14
2.2.1 Politické okolnosti	14
2.2.2 Samotný vznik	15
2.2.3 Počáteční cíle	15
2.3 Struktura Hizballáhu	16
2.3.1 Vedení	16
2.3.2 Politická a administrativní složka	17
2.3.3 Vojenská složka	18
2.4 Záměry	18
3 HAMÁS	19
3.1 Duchovní předchůdce Izz al-Dín al-Qassám	19
3.2 Zakladatel Ahmad Izmaíl Jásín	20
3.3 Vznik hnutí	21
3.3.1 Okolnosti vzniku	21
3.3.2 Počáteční cíle	22

3.3.3	Vymezení vztahu s OOP	23
3.4	Struktura hnutí	23
3.5	Záměry	24
4	VÝVOJ UDÁLOSTÍ NA ÚZEMÍ PALESTINY A IZRAELE MEZI LETY 1917-1982	26
4.1	Britský mandát Palestina	26
4.1.1	Židovský sionismus vs. arabský nacionalismus	27
4.1.2	Židovské přistěhovalecké vlny	28
4.1.3	Situace po druhé světové válce	29
4.1.4	Palestinská otázka a OSN	30
4.2	Vznik Státu Izrael a boj o jeho existenci	31
4.2.1	První izraelsko-arabská válka	31
4.2.2	Suezský konflikt	32
4.2.3	Šestidenní válka	33
4.2.4	Válka Jom Kippur	33
4.3	Vznik Organizace pro osvobození Palestiny	34
5	OZBROJENÝ BOJ PROTI IZRAELI	35
5.1	Hizballáh v boji proti Izraeli	35
5.1.1	Izraelské invaze na území Libanonu	35
5.1.2	Teroristické útoky proti Izraeli a západním mocnostem	37
5.2	Hamás v boji proti Izraeli	38
5.2.1	První intifáda	38
5.2.2	Teroristické útoky proti Izraeli	39
5.3	Sebevražedné útoky z pohledu sunnitského a ší'itského islámu	40
5.3.1	Pojem sebevraždy v islámu	40
5.3.2	Sunna a ší'a v pohledu na sebevražedné útoky	41

6	BOJ HAMÁSU A HIZBALLÁHU NA POLITICKÉ SCÉNĚ	43
6.1	Politická transformace hnutí Hizballáh	43
6.1.1	Volební program	43
6.1.2	Volební úspěchy	44
6.2	Politická transformace hnutí Hamás	45
6.2.1	Hamás a jeho „politická kariéra“	46
	ZÁVĚR	47
	Použitá literatura a zdroje	49
	Seznam příloh	54
	Přílohy	55
	Abstrakt	58

Úvod

Krise v oblasti Blízkého východu, převážně pak na území Palestiny a Izraele, je více jak půl století jedním z předních témat mezinárodní politiky. Přes řadu pokusů světových mocností, mezinárodních organizací či angažovaných jedinců se tento problém stále nedaří vyřešit. Palestinsko-izraelský konflikt, kterým se ve své práci budu do jisté míry zabývat, je sporem dvou národů o území: Na jedné straně nalezneme židovské obyvatelstvo, které na základě dějin plných antisemitismu vytváří nový směr nazývaný sionismus, jehož cílem je vytvoření židovského státu právě na území tehdejšího Britského mandátu Palestina. Na druhé straně stojí palestinství Arabové, kteří na tomto území žili ve většině a prakticky nepřetržitě od sedmého století našeho letopočtu.

Tento spor nabyl největších rozměrů po vyhlášení Státu Izrael v roce 1948. Okolní arabské státy, které nesouhlasily se zřízením nového židovského státu, reagovaly vojenskými útoky proti Izraeli, které však nebyly příliš úspěšné. Právě naopak, jejich výsledkem bylo rozšiřování území ovládané židovským státem.

Izrael si však svými expanzemi vybudoval spoustu nepřátel, ze kterých se začaly formovat organizace různého typu, ale stejného cíle – zničit Stát Izrael. Jedna z takových organizací, a první ze dvou, jimiž se budu ve své práci zabývat, bylo libanonské hnutí Hizballáh, které vzniklo po izraelské invazi do Libanonu. Druhá organizace, Hamás, která později začala významně ovlivňovat situaci v Palestině a ohrožovat Izrael, vyhlásila svůj vznik současně s počátkem arabského povstání v pásnu Gazy roku 1987. Ač je palestinský Hamás organizací sunnitskou a libanonský Hizballáh hnutím ší'itským, stal se jedním z jejich základních pojítek boj proti „sionistické hrozbě“.

V této práci se budu zabývat srovnáním těchto dvou hnutí převážně z hlediska ozbrojeného boje proti Izraeli. Jak Hamás, tak Hizballáh mají odlišný náboženský základ. Hamás je sunnitskou organizací, kdežto Hizballáh patří k ší'itské menšině. Rozkol v islámu a rozdělení na tyto dva významné proudy bude tématem první kapitoly mé práce. V následujících dvou částech bude mým cílem představit obě hnutí z hlediska jejich vzniku, struktury a cílů. Čtvrtá

kapitola se snaží čtenáři přiblížit historické události na území Izraele a Palestiny po pádu Osmanské říše až do roku, kdy vzniká Hizballáh (1982). Dále pak je nastíněn ozbrojený boj těchto organizací proti Izraeli a problematika sebevražedných útoků z hlediska islámského náboženství. Poslední kapitola je věnována politickým snahám obou hnutí.

Cílem práce je srovnání hnutí Hamás a Hizballáh v boji proti nově vzniklému Státu Izrael. Chtěla bych zde poukázat na odlišnosti daných organizací a zároveň paralely, kterými jsou spojovány. Dále se v této práci budu snažit nastínit pozadí situací, ve kterých se obě hnutí nacházely a které probudily v mnohých z jejich stoupenců radikální smýšlení.

K analýze problému užívám zejména metody komparativní a deskriptivní, prostřednictvím kterých se pokusím ukázat, že žádný konflikt není černobílý. Materiál potřebný k vypracování své práce jsem čerpala z dostupných česky či anglicky psaných publikací, jež jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Převážně mi pak byly nápomocny knihy významných českých autorů specializujících se na islám a blízkovýchodní studia. Jmenovitě se jedná o profesora Luboše Kropáčka (1939-), který působí jako orientalista a afrikanista na Filosofické fakultě Karlovy univerzity v Praze. Dále pak docent Miloš Mendel (1952-), vědecký pracovník Orientálního ústavu Akademie věd České republiky a odborník na Blízký východ, a v neposlední řadě bych zmínila doktora Marka Čejku (1975-), který je taktéž odborníkem na oblast Blízkého východu. V současnosti působí jako asistent Ústavního soudu a přednáší na Masarykově univerzitě. Ze zahraničních autorů bych na úvod zmínila italského sociologa náboženství Massima Introvigne (1955-), který ve své knize zabývající se hnutím Hamás podává komplexní obraz této organizace. Mimo jiné je autorem řady dalších publikací, které se věnují problematice minorit a náboženskému extremismu.

1. Sunna a Ší'a

1.1 Situace po smrti Proroka

Muhammad umírá 6. června 632, poté co naposledy vykoná pouť do Mekky, která vejde do historie jako „pouť na rozloučenou“. Jeho smrt je nenadálá, nezanechává po sobě ani syna a ani žádnou závěť, ve které by určil svého nástupce. Vystala tedy nutnost tento problém co nejrychleji vyřešit. Medínští, tedy ti, kdo následovali a přijali Muhammada jako Proroka po jeho odchodu z Mekky (arab. *Makka al-mukarrama* – uctívaná) do Jasribu, ze kterého se stává Medína (arab. *al-Madína al-munawwara* – osvícená), se zachovali podle zvykového práva a svolali shromáždění, kde měl být vybrán Muhammadův nástupce. Činili si právo na převzetí moci stejně jako Mekkánci, jelikož právě Mekka byla Prorokovým rodištěm a městem spjatým s velkou částí jeho života. Nakonec to byli oni, komu se podařilo, díky svým diplomatickým schopnostem zabránit rozvratu obce věřících (*umma*) a do čela dosadit Abú Bakra, přítele Proroka a otce jeho ženy A'iši.¹

Avšak tato volba vyvolala spory mezi Mekkánci samotnými, jelikož někteří z Muhammadova rodu Banú Hášim se domnívali, že vůdcovské právo by mělo náležet Alímu Íbn Abí Tálibovi, který byl prorokovým bratrancem, zetěm a jedním z prvních posluchačů. Skupina, která prosazovala Alího nástupnické právo, se začala nazývat Alího strana neboli *ší'at Alí*. Jejich cílem bylo dosazení Alího do čela ummy, jelikož on jediný je právoplatným nástupcem Prorokovým, jen Alí a jeho potomci jsou předurčení k tomu, aby byli nejvyššími duchovními stojícími v čele ummy (*imám*)². Tato otázka po legitimitě moci měla za následek postupně se zvětšující rozkol mezi většinou muslimů zastávajících tradici

¹ MENDEL, M. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. s. 68.

² Imám (arab. stojící v čele) – původní význam byl: ten, který vede karavanu. V sunnitském islámu chápán jako ten, který vede společnou modlitbu. Oproti tomu v ší'itském islámu je imám vnímán jako „nejlepší z lidí“, má kvality Proroka až na samo proroctví. Viz PAVLINCOVÁ, H., HORYNA, B. *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc: Olomouc. 2003. s. 563-564.

a ustálený způsob jednání dle vzoru Proroka, tzv. sunnity, a přívrženci Alího strany, kteří se nazývali ši'ité.³

1.2 Pravověrní chalífové a nástupnické právo

Abú Bakr, jakožto hlava islámské obce, přijal titul chalífa („nástupce Posla Božího“). Jeho nástupnické právo bylo uznáno většinou muslimů zastávajících prorockou tradici, sunnu⁴. V opozici nalezneme ší'u, soubor sekt⁵ vznikajících po Prorokově smrti, která si nárokuje jako nástupce Proroka pouze Alího a jeho potomky.

Druhým chalífou byl zvolen Umar (634-644), který byl zavražděn svým otrokem, a jako třetí pravověrný chalífa se k moci dostává Uthmán (644-656). Ten se zasloužil o redigování kanonického textu Koránu a dodnes je obviňován ší'ity, že záměrně nechal vypustit zmínky o Alím a jeho rodu.⁶ Podle Alíovců to byl sám Prorok, kdo určil Alího jako svého nástupce. Ten se k moci dostává jakožto čtvrtý a poslední pravověrný chalífa. Roku 656 je však obelstěn v bitvě u Basry („bitva velblouda“) svým protivníkem Mu'áwijou, místodržícím Umajjovcem v Sýrii. Ten přikázal svým bojovníkům, aby si na svá kopí napíchl rukopisy Koránu, čímž nabídl vítězícimu protivníkovi rozhodnutí arbitrážním jednáním podle svaté knihy. Alí souhlasil, čímž vyvolal rozpory ve svém vlastním táboře. Muži, kteří nesouhlasili s jeho rozhodnutím, ho opustili a založili si vlastní obec. Dle toho získali označení *cháridža*, neboli odcházející (rebelská). A byli to později oni, jimž je přičítána vražda Alího.⁷

Rozdělení na sunnu a ší'u bylo dovršeno zabitím Alího mladšího syna al-Husajna umajjovským vojskem v bitvě u Kerbelá roku 680. Díky této události

³ MENDEL, M. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. Kapitola 3. s. 81-85.

⁴ V této souvislosti bych doporučila knihu: AN-NAWAWÍ, J. (překlad PELIKÁN, P.) *Zahrady spravedlivých: sbírka výroků proroka Muhammada*. Praha: A.M.S., 2008.

⁵ Výraz sekta je zde odlišný od terminologie sociologie náboženství ve vztahu k novým náboženským hnutím.

⁶ KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2003. s. 184.

⁷ Tamtéž, s. 27.

se v šířtském prostředí rozšířily myšlenky o vykupitelském utrpení, které šířu provází dodnes.

2. Hizballáh

Hnutí Hizballáh je politicko-militantní organizace libanonských ší'itů, jejíž vznik byl výrazně ovlivněn politickou nestabilitou Libanonu. Ve známost toto hnutí vešlo převážně díky svým sebevražedným teroristickým útokům zaměřeným proti Izraeli a některým západním mocnostem. Hlavním cílem stoupenců bylo vytvoření islámského státu a vytlačení Izraele z libanonského území. V těchto aktivitách byli značně podporováni ze strany Íránu.⁸

2.1 Významné osobnosti těsně spjaté se vznikem Hizballáhu

2.1.1 Músá as-Sadr

Músá as-Sadr je osobností, která velmi zásadním způsobem ovlivnila vývoj libanonské ší'itské komunity ve 20. století. Narodil se roku 1928 v Íránu jako syn významného ší'itského Ájatolláha Sadruddína as-Sadra, jehož rodina byla libanonského původu.⁹ Sadr vystudoval ekonomii a právo v Teheránu a náboženské vědy ve svatých městech Qomu a Nedžefu, který byl tradičním centrem ší'itské náboženské vzdělanosti. Roku 1960 se rozhodl usadit v zemi svých předků, kde s velkým úsilím začal bojovat o sociální vzestup. Hlásal dynamické pojetí islámu dle vzoru Alího mladšího syna Husajna, který se aktivně účastnil politického boje.¹⁰

Důležitým se stává rok 1974, kdy Músá as-Sadr zakládá Hnutí vyděděných (arab. *Harakat al-mahrúmín*), jehož cílem bylo zlepšení sociálních a vzdělávacích zařízení pro ší'itskou komunitu pohybující se na okraji společnosti. Zároveň vybízel k aktivnímu odporu proti útlaku. Když o rok později vypukla občanská

⁸ HAMZEH, A. *In the path of Hizbullah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. s. 24-26.

⁹ ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000*. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

¹⁰ KROPÁČEK, L.: *Islámský fundamentalismus*, Praha: Vyšehrad, 1996. s. 161.

válka, rozhodl se Sadr založit vojenské křídlo svého hnutí pod názvem Amal (akronym *Afwádž al-muqáwama al-lubnáníja* – Oddíly libanonského odporu; slovo samo také znamená Naděje), který od roku 1976 začal fungovat jako samostatná politicko vojenská organizace.¹¹

Velký otazník však zůstává nad Sadrovou smrtí. Stalo se to dne 31. srpna 1978, kdy se charismatický vůdce rozhodl odletět do Itálie, ale na římském letišti nikdy nevystoupil. Již za svého působení byl některými svými stoupenci považován za imáma, ale od okamžiku jeho „nevysvětlitelného“ zmizení byla touto myšlenkou pohlcena velká část libanonské ší'itské komunity. Dodnes je na den jeho zmizení, tedy 31. 8., každoročně pořádána vzpomínková stávka.¹²

Díky této události také došlo k nárůstu popularity jeho Hnutí vyděděných, které mezitím plně splynulo se svým vojenským křídlem Amal a je dodnes označováno pod tímto jménem.

2.1.2 Muhammad Husajn Fadlalláh

Fadlalláh se narodil v Nedžefu roku 1934 a jeho rodina pocházela, stejně jako u Sadra, z území Libanonu. Jeho otec byl vysoce postavený muž, člen nejvyššího ší'itského kléru. Fadlalláh studoval islámská studia v Nedžefu a plánoval návrat do Libanonu, kam se dostává až roku 1966. Usadil se zde v chudinské čtvrti Nab'a na severovýchodě Bejrútu. Kritickým obdobím se pro Fadlalláha a vůbec všechny obyvatele Nab'u stal rok 1976, kdy bylo město zničeno maronitskou¹³ ozbrojenou milicí a jeho obyvatelé vyhnáni.

Stejněho roku Fadlalláh dokončuje svou knihu *Islám a logika síly* (arab. *Al-Islám wa mantiq al-qúwa*), kde odmítá tradicionalistický ší'itský fatalismus, rezignaci a princip skrývání víry v nebezpečí (*taqíja*). Zároveň kniha vybízí

¹¹ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. s. 161.

¹² ALAGHA, J. *The Shifts in Hizbullah's ideology*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006. s. 26-31.

¹³ Maronité – arabští křesťané, dominantní část libanonského obyvatelstva, která se dostala do sporu s libanonskými muslimy, což byl jeden z důvodů vedoucí k občanské válce. Viz ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 151-160 nebo SCHULZE, R. *Dějiny islámského světa ve 20. století*, Brno: Atlantis, 2007. s. 241-242.

k aktivnímu šířitskému islámu po vzoru mučedníka Husajna. K této sebeobraně proti utlačovatelům je zcela legitimní použít ozbrojenou sílu.¹⁴

Po zničení Nab'u odchází Fadlalláh s dalšími uprchlíky na jih Libanonu, kde strávil několik let až do íránské revoluce. Poté se stal významnou spojkou mezi novým íránským režimem a libanonskými ší'ity. Dodnes je považován za jednoho z nejvýznamnějších libanonských ší'itských duchovních.¹⁵

2.2 Vznik hnutí

2.2.1 Politické okolnosti

Jak již bylo zmíněno výše, hnutí Hizballáh vzniká na základě politické nestability Libanonu a řady problémů, které zemí v té době zmítaly. Za prvé zde od roku 1975 řádila občanská válka, která velmi těžce postihla chudé ší'itské obyvatelstvo. Za druhé roku 1978 ší'ité přichází o svého duchovního vůdce Músu as-Sadra, díky čemuž se hnutí Amal dostává do krize. Tu však nezapříčila jen smrt Sadra, ale také nový vůdce Amalu Nabíh Barrí (1938-), který byl oproti předešlému duchovnímu vůdci orientován spíše světsky a prosyrysky. Dalším důvodem nestability byla přítomnost jednotek Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), které se usídlily na území Libanonu a odstřelovaly odtud Izrael i přes ujednané příměří. Radikální ministři izraelské vlády byli rozhodnuti jednat, a jako záminka pro plánovanou invazi velmi dobře posloužil atentát na izraelského velvyslance. V následnosti na tuto událost započala dne 4. června 1982 vojenská invaze na území Libanonu pod názvem „Mír pro Galileu“.¹⁶

A právě izraelská invaze byla tím zásadním impulsem pro vznik nového hnutí, později známého pod názvem Hizballáh. Následky tohoto vojenského

¹⁴ ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000*. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

¹⁵ KUSHNER, H. *Encyklopedia of terrorism*. California: Sage Publications, 2003. s. 128.

¹⁶ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 157.

zásahu ze strany Izraele byly katastrofální. Řečeno v číslech, zemřelo zde: 17 825 Libanonců, vesměs civilistů, a 675 izraelských vojáků.¹⁷ Bylo proto pochopitelné, že se zvedly vlny lidového odporu a to nejen v Libanonu.

Jako první nabídl svou pomoc oslabenému Libanonu právě Írán, který na jeho území vyslal okolo 1500 příslušníků Revolučních gard¹⁸, které sehrály bezprostřední roli ve vzniku Hizballáhu. Původně bylo jejich záměrem infiltrovat právě vojensko-politické hnutí Amal, ale nakonec se jako lepší volba ukázalo spojení roztříštěných odbojových skupin.¹⁹

2.2.2 Samotný vznik

K samotnému vzniku Hizballáhu dochází roku 1982 v Baalbeku za pomoci příslušníku Íránských revolučních gard a bývalých členů Amalu. Ti spojili své síly s různými odbojovými skupinami a dali vzniknout tzv. Radě devíti (arab. *Madžlis aš-Šúrá* neboli Poradní výbor), který se dodnes zachoval jako vrcholný orgán Hizballáhu pouze s rozdílným počtem členů. Nově vzniklé hnutí nepředstavovalo celistvou organizaci, ale spíše zastřešovalo a koordinovalo aktivity svých složek.²⁰

2.2.3 Počáteční cíle

Arabský název Hizballáh je ekvivalentní českému překladu „Strana Boží“. Toto označení můžeme nalézt již v Koránu: „A kdo si bere za přátele Boha, Jeho posla a věřící, ten patří ke straně Boží – a tito zvítězí!“^(5:56)²¹ Jedná se tedy

¹⁷ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 158.

¹⁸ Neboli Armáda strážců islámské revoluce v Íránu. Viz např. GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc*. Praha: Karolinum, 2001. s. 147-148.

¹⁹ ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000*. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

²⁰ HAMZEH, A. *In the path of Hizbullah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. s. 45.

²¹ Citace z Koránu jsou převzaty z českého vydání: *Korán*, překlad HRBEK, I. *Korán*. Brno: KMa, 2006.

o pojem úctyhodný, který je nejen symbolem oddané víry, ale také jakousi zárukou konečného vítězství.

Při svém vzniku si Hizballáh ustanovil následující cíle: že bude usilovat o vytlačení nepřátel z území Libanonu, bojovat proti Izraeli, který si neprávem vzal, co mu nepatří, a postará se o usvědčení Falangistů²² za jejich válečné zločiny. Dalším z významných cílů je vytvoření islámského státu na území Libanonu, ale nikoli násilím. Libanonský lid si může svou vládu zvolit svobodně, však měl by mít na paměti, že jedině přijetí islámského státu může zaručit spravedlnost, svobodu a nezávislost.²³

2.3 Struktura Hizballáhu

Organizační struktura Hizballáhu si osvojila podobu hierarchické pyramidy, kde na samém vrcholu nalezneme vedení, tedy Radu Šúrá²⁴, která je nadřazena nejen politicko-administrativnímu křídlu s jeho aparátů, ale také složce militantní a bezpečnostní.

2.3.1 Vedení

Jak již bylo zmíněno, Hizballáh vznikl za značné podpory ze strany Íránu, a přijal tedy nejvyššího vůdce Íránu za svou nejvyšší duchovní autoritu.²⁵

²² Falangisté či Falangistická strana – sdružení maronitských křesťanů, viz výše. Ti byli zodpovědní za masakr v palestinských uprchlických táborech Sabra a Šatýla v západním Bejrútu, kde pobily 474 mužů, žen a dětí. Viněna též izraelská armáda, která měla možnost incidentu zabránit a nic neudělala. ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 158-159.

²³ ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000*. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

²⁴ Šúrá – princip předislámského zvykového práva založený na kolektivním rozhodování kmenovou radou starších. Znovu používáno až reformistickými a fundamentalistickými koncepcemi (např. pro zákonodárny orgány). Viz MENDEL, M. *S puškou a Koránem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd ČR, 2008. s. 200.

²⁵ Viz Příloha I.: 1. Hierarchická struktura Hizballáhu.

Nejvýrazněji se tento fakt projevoval ještě za života Ajatolláha Chomejního (1900-1989).²⁶

Samotná organizace si do svého čela volí vedoucí radu, která se nazývá *Madžlis aš-Šúra* neboli Poradní výbor, jehož členové jsou voleni na dobu tří let. Úkolem Rady je správní a politické vedení. Její rozhodnutí jsou právoplatná a vztahují se na všechny členy strany²⁷. Přestože vedení je kolektivního rázu, je nutné zmínit důležitou funkci generálního tajemníka, kterou dlouhou dobu zastával Sajid Hasan Nasralláh (1960-).²⁸

2.3.2 Politická a administrativní složka

Do této sféry můžeme začlenit celou řadu oborů a oblastí, které zastřešuje právě Hizballáh. Od roku 1991, kdy se hnutí rozhodlo pro politickou transformaci, zde nalezneme orgány spojené s veřejnoprávní činností. Nejvyšší podporu má Hizballáh právě v ší'itských chudinských oblastech, kde poskytuje rozsáhlé sociální a charitativní služby. Podporuje rozvoj sociální struktury, vzdělání a zdravotnictví. Pod jeho správu spadají také různě zaměřené humanitární organizace jako například:

- *Imdád* – poskytuje sociální služby, hlavní oblast působnosti je zdravotnictví, vzdělávání a rozvojové aktivity.
- *Džihád al-Biná* – zaměření na rekonstrukci infrastruktury jako např. kanalizace, vedení pitné vody; mimo jiné pomáhá s obnovou domů zničených válkou, pomáhá s výstavbou škol či zdravotnických zařízení.
- *Islámská zdravotnická organizace* – poskytuje levné a kvalitní služby, preventivní programy či poradenství, zastřešuje provoz nemocnic a menších klinik.²⁹

²⁶ Vůdce islámské revoluce v Íránu a později i jeho hlavní představitel.

²⁷ U Hizballáhu dochází k postupné transformaci v politickou stranu.

²⁸ KAPLAN, E. *Profile: Hassan Nasrallah* [online]. New York: The Council on Foreign Relations. Posl. úpravy 30.05.2008 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.cfr.org/publication/11132/>>.

²⁹ HAMZEH, A. *In the path of Hizbullah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. s. 49-55.

2.3.3 Vojenská složka

Militantní křídlo hnutí se skládá ze dvou základních složek: Islámský odpor (arab. *al-Muqawamah al-Islamiyyah*) a Bezpečnostní strana (arab. *Amn al-Hizb*). Obě složky jsou pod přímou kontrolou Rady Šurá.³⁰

Hnutí islámského odporu se kromě bojových akcí specializuje na rekrutování nových členů a na jejich výcvik. Hlavním vzorem a symbolem je pro ší'itské bojovníky mučedník Husajn a ti, kteří šli stejnou cestou ozbrojeného odporu proti útlaku. Největší poctou je pro ně zemřít v boji ve jménu Alláha, proto jsou tyto jednotky natolik nevyzpytatelné, na vlastním životě jim nikterak nezáleží. Jejich nechvalně známou, ale nutno říci, že velmi účinnou taktikou boje jsou sebevražedné útoky, které hnutí proslavily již krátce po jeho založení.³¹

Islámský odpor byl vždy značně podporován Íránem, který mu poskytl nejen elitní jednotky pro výcvik nových bojovníků, ale také značné dodávky zbraní, bojové techniky a kapitálu.³²

2.4 Záměry

Hlavním cílem, který Hizballáh doprovází již od jeho vzniku, je odpor proti okupaci ze strany Izraele a západu, který se vměšuje do libanonských vnitrostátních záležitostí. Odmítá proto jakékoli smíření s Izraelem, který vznikl uměle a násilím. Dále usiluje o vznik islámského státu na území Libanonu, který jako jediný může zajistit rovnost a spravedlnost. Jako velmi palčivý problém pocítuje sociální nespravedlnost, a proto se významně podílí na rozvoji sociálních, zdravotnických a vzdělávacích služeb převážně pro chudé ší'itské obyvatelstvo.

³⁰ Hamzen, A.: *In the path of Hizbullah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. s. 70-71.

³¹ MENDEL, M. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. s. 216.

³² ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000*. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

3. Hámás

Hnutí Hamás je dnes největší fundamentalistickou skupinou³³ působící na území Palestiny. Název Hamás, jež je z arabštiny překládán jako nadšení, je zkratkou pro *Harakat al-Muqáwama al-Islámíja* neboli Hnutí islámského odporu. Jedná se o odbočku Muslimského Bratrstva působící od roku 1987,³⁴ jejíž hlavním cílem je osvobození Palestiny a nastolení islámského státu na území od Středozemního moře po řeku Jordán.

3.1 Duchovní předchůdce Izz al-Dín al-Qassám

Jako duchovní předchůdce hnutí je uváděn šejch Izz al-Dín al-Qassám, který se narodil roku 1882 v Sýrii a jehož jméno dnes nese vojenská složka Hnutí islámského odporu. Stejně jako většina významných postav působících na poli sunnitského islámu vystudoval na egyptské univerzitě al-Azhar, kde se setkává s významným myslitelem Rašidem Ridou (1865-1935)³⁵, který měl nesporný vliv na jeho pozdější vývoj myšlení. Al-Qassám čekal na příležitost, aby mohl ukázat, že k obraně muslimského obyvatelstva je nezbytný boj se zbraní v ruce. Té se mu dostalo roku 1911, kdy Itálie obsadila Libyi. Tehdy dal dohromady několik desítek válečníků rozhodnutých bojovat proti utlačovatelům. Ti se však dostali pouze do Alexandrie, kde byli osmanskou správou donuceni k návratu. Po pádu osmanské říše vedl al-Qassám se svými stoupenci boj proti kolonizačním snahám Francie, díky čemuž byl roku 1921 ve své nepřítomnosti odsouzen francouzským vojenským tribunálem k trestu smrti. Odchází tedy do Haify v Palestině, kde formuje základní myšlenky svého učení, podle kterých je nezbytné osvobodit

³³ Zde se jedná o islámský fundamentalismus, tj. komplexní společenský a politicko-ideologický fenomén, dynamický projev islámského reformismu či zápasu za kulturní a politickou emancipaci a sebeidentifikaci islámské společnosti. Viz PAVLINCŮVÁ, H., HORYNA, B. *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc: Olomouc. 2003. s 545-546. Podrobněji na toto téma: KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996.

³⁴ INTROVIGNE, M. *Hamás. Islámský terorismus ve Svaté zemi*. Praha: Vyšehrad, 2003. Statut hnutí islámského odporu, s. 81.

³⁵ Více o Ridovi např.: KURZMAN, CH. *Modernist Islam, 1840-1940: A Sourcebook*. New York: Oxford University Press, 2002. s. 77-85.

Palestinu od cizího vlivu, aby zde mohla žít společnost postavená na zachování Koránu. A pro celý islámský svět by měl být prioritou ozbrojený boj proti Izraelcům a posléze proti britskému impériu, které se stalo napomahačem těch, kteří „kradou“ muslimům jejich zemi. Dne 21. listopadu 1935 se mu tento boj stává osudným, když je zabit v přestřelce s britskou policií.³⁶

Al-Qassám je svými stoupenci považován za prvomučedníka v boji za osvobození Palestiny. Dále pak za toho, kdo se na tomto území zasloužil o šíření myšlenek Rašída Ridy a připravil zde půdu pro Muslimské Bratrstvo.³⁷

3.2 Zakladatel Ahmad Izmaíl Jásín

Ahmad Izmaíl Jásín se narodil roku 1936 v městečku al-Jora, které se nachází v pásmu Gazy. Ve věku čtrnácti let utrpěl vážné zranění, kvůli kterému ochrnul a byl upoután na invalidní křeslo po zbytek svého života. Studoval islámskou univerzitu al-Azhar v Káhiře, kde roku 1955 vstupuje do Muslimského bratrstva, které působilo v poloilegalitě.³⁸

V polovině 20. století dochází k rozdělení Bratrstva na jednotlivé frakce. Jsou zde organizace jako „Mládež pro odvetu“ či „Sbor pro spravedlnost“, ze kterých se v letech 1958-1959 zformoval Fatah - dodnes nejsilnější složka Organizace pro osvobození Palestiny. Toto období je výrazně spojeno s tehdejším egyptským prezidentem Násirem (1918-1970), jehož zásluhou bylo Muslimské Bratrstvo uvedeno do ilegality. Tato nepříznivá kampaň proti Bratrstvu, měla mimo jiné za následek přesun jeho členů, v řadách Palestinců, směrem k hnutí Fatah. V této době je hlavním představitelem Muslimských bratří na území Palestiny právě Jásín, který odmítá smír s OOP a to ze zcela zřejmých důvodů. U některých skupin patřících do OOP se totiž objevovalo marxistické a atheistické smýšlení, což bylo pro Jásína a jeho vizi islámské Palestiny naprosto nepřijatelné.

³⁶ INTROVIGNE, M. *Hamás*. Praha: Vyšehrad, 2003. s. 18-21.

³⁷ Muslimské bratrstvo neboli Asociace muslimských bratří – tajné sdružení založené roku 1928 Hasanem al-Banná v Egyptě. Součástí islámského reformismu, snaha o obnovu ideálního modelu chalífátu. Podrobněji MEDEL, M. *Islámská výzva* Brno: Atlantis, 1994. s. 97-175.

³⁸ MENDEL, M. *Náboženství v boji o Palestinu: judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. Brno: Atlantis, 2000. s. 177.

Tehdy se Izraelci mylně domnívali, že jim Bratrstvo bude nápomocno jako významná alternativa vůči Fatahu a OOP a také, že tato organizace již definitivně přijala kulturní a vzdělávací roli a z vojenského hlediska nepředstavuje žádné reálné nebezpečí.³⁹

Na počátku 80. let Jásín zakládá vlastní ozbrojenou složku *al-Mudžahdún al-Filastínjún* neboli Palestiňští bojovníci. Ale roku 1984 je zatčen a odsouzen ke třinácti letům vězení. Souhrou náhod se však dostává na svobodu již roku 1985 při výměně zajatců s Izraelem. Tato zkušenost výrazně změnila Jásínovo smýšlení. Na počátku svého působení kritizoval Fatah za to, že se vydal cestou ozbrojeného boje příliš brzy, ale po jeho návratu z vězení se jeho postoje výrazně zradikalizovaly.⁴⁰

Jásín byl považován svými stoupenci za symbol palestinského odporu a utrpení lidí pod izraelskou nadvládou. Na druhé straně byl veden jako vůdce teroristické organizace, a z toho důvodu se stal 22. března 2004 terčem raketového útoku izraelských sil, při kterém přišel o život nejen on, ale i sedm dalších okolostojících lidí.⁴¹

3.3 Vznik hnutí

3.3.1 Okolnosti vzniku

Vznik hnutí Hamás je datován ke dni 8. prosince 1987, což je také počátek První intifády neboli lidového povstání Palestinců, které bylo namířeno proti Izraeli. Příslušné prohlášení o vzniku hnutí bylo vydáno o 3 dny později v Gaze a o 6 dní později v Zajordání.⁴² I když by se na první pohled mohlo zdát, že tyto dvě události byly pevně propojeny, opak je pravdou. Intifáda byla spontánním projevem nespokojenosti Palestinců a vedly k ní následující události:

³⁹ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. s. 164-165.

⁴⁰ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 174.

⁴¹ *Hamás founder killed in Israeli airstrike* [online]. Atlanta : Cable News Network LP, LLLP. Posl. úpravy 30.05.2008 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW:

<<http://www.cnn.com/2004/WORLD/meast/03/21/yassin/index.html>>.

⁴² INTROVIGNE, M. *Hamás*. Praha: Vyšehrad, 2003. s. 35.

nespokojenost obyvatelstva s diplomatickou strategií OOP⁴³, pasivita ostatních arabských států ohledně palestinské otázky a také arogance izraelských okupačních sil. Podnětem byl též incident ze dne 6. prosince 1987, kdy byl Islámským džihádem⁴⁴ k smrti ubit izraelský kolonista. Na tuto událost reagoval Izrael 8. prosince 1987 krvavou odvetou. A v těchto dnech vzniká nové hnutí, jehož cílem je vytvoření muslimské Palestiny.⁴⁵

3.3.2 Počáteční cíle

Ve svém statutu Hamás hlásá, že se odmítá účastnit jakýchkoli mírových jednání či mezinárodních konferencí, jelikož se jedná o prostředky, které mají uzákonit moc nevěřících nad muslimským územím. Společnost v Palestině by měla být islámská a mělo by dojít k obnově chalífátu. Hamás se zavazuje k islámské výchově dle tradice Muslimského bratrstva, k podpoře islámského umění a sociální spravedlnosti. Také si klade za cíl objasnit světu úlohu Židů v obou světových válkách, které jimi byly zosnovány, a to z důvodu vyvrácení chalífátu a získání nesmírného bohatství z prodeje zbraní.⁴⁶

Heslo Hamásu:

„Alláh jako poslední cíl,

Prorok jako hlava,

Korán jako ústava,

smrt pro Alláhovu slávu jako nejžhavější touha.“⁴⁷

⁴³ OOP uzavírala kompromisy, které se některým obyvatelům Palestiny jevily jako projev zrady. Více MENDEL, M. *Náboženství v boji o Palestinu: judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. Brno: Atlantis, 2000. s. 175-181.

⁴⁴ Militantní skupina působící v pásmu Gazy s cílem osvobození Palestiny a zničení Státu Izrael, její formou boje jsou především teroristické (velmi často sebevražedné) útoky. CORDESMAN, A. *Peace and war: the Arab-Israeli military balance enters the 21st century*. Westport, Conn.: Praeger, 2002. s. 251-254.

⁴⁵ INTROVIGNE, M. *Hamás*. Praha: Vyšehrad, 2003. s. 35-36.

⁴⁶ Tamtéž, s. 96-97.

⁴⁷ Čejka, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s.173.

3.3.3 Vymezení vztahu s OOP

Svůj vztah k OOP definuje Hamás následovně: na jedné straně o ní hovoří jako o společenství sobě nejbližším; na druhé straně ji však vidí jako organizaci podléhající vlivům západu, která je ochotna přijmout ideu vybudování „laického státu“, což je pro Hnutí islámského odporu nepředstavitelné. Pro OOP je palestinská otázka především národní a politickou záležitostí, kdežto pro Hamás je důležitější náboženský charakter otázky a její statut se tedy stává nadnárodním.⁴⁸

3.4 Struktura hnutí

Jak již bylo zmíněno, Hamás se definuje jako odbočka egyptského Muslimského bratrstva a díky tomu má již od svého počátku velmi dobře propracovanou organizační strukturu.⁴⁹

Hnutí islámského odporu se nejčastěji rozděluje na dvě základní složky:

- Civilní politické křídlo

Tato složka zahrnuje nejen politické, ale také náboženské vedení. Nejvýznamnější je v tomto křídle síť *Da'wah* zabývající se sociálními a charitativními aktivitami. V praxi se jedná o shromažďování příspěvků (*zakát*) za účelem pomoci potřebným, vzdělávání, výstavby nových mešit a zdravotně sociálních zařízení. Díky tomu se těší velké oblibě u chudého palestinského obyvatelstva; je totiž mnohem efektivnější než palestinská oficiální struktura, která je z velké části zkorumpovaná. Avšak ani Hamás není ve svých úmyslech nezištný. Získává tímto způsobem popularitu mezi chudými lidmi a díky zřizování vzdělávacích institucí může nenásilným

⁴⁸ MENDEL, M. *Náboženství v boji o Palestinu: judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. Brno: Atlantis, 2000. s. 162.

⁴⁹ LEVITT, M. *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*. New Haven: Yale University Press, 2006. s. 19.

způsobem ovlivňovat smýšlení mladých lidí a případně je připravovat na pozdější rekrutování.⁵⁰

- Militantní křídlo

Zde se konkrétně jedná o Brigády mučedníka Izz ad-Dína al-Qassáma⁵¹ neboli Brigády Qassám. Tyto vojenské jednotky jsou zodpovědné za nejméně jeden atentát směřovaný proti Izraelcům. Mezi jejich cíle patří nejen armádní jednotky, ale také civilní obyvatelstvo. Díky tomuto křídlu byl Hamás roku 1993 zařazen Spojenými státy, pod nátlakem Izraele, na seznam teroristických organizací.⁵²

Můžeme zde hovořit o dvou složkách, které vznikly pod vedením šejcha Ahmada Jásína. První z nich jsou tzv. Svatí bojovníci Palestiny fungující již od roku 1982 za účelem teroristických útoků. Druhou složkou militantního křídla je tzv. Bezpečnostní sekce, založená o něco později roku 1983, jejímž úkolem je shromažďovat informace o osobách, které by mohli nebo spolupracují s úhlavním nepřítelem, tedy Izraelem. Dále jejich funkce spočívá v následné likvidaci usvědčených jedinců.⁵³

3.5 Záměry

Samotné hnutí Hamás charakterizuje dobu svého vzniku jako období, kdy se islám vzdálil od každodenního života lidí, kdy se rozšiřuje zlo, temnota a útlak. Vlasti jsou kradeny národům a ty jsou vyhnány a ponižovány. Je to právě Hnutí islámského odporu, kdo bude bojovat proti tomuto zlu a kdo navrátí vlasti svým

⁵⁰ COOPER, A. *Unmasking Hamas' Hydra of Terror* [online]. Los Angeles: Simon Wiesenthal Center, © 2003 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.wiesenthal.com/atf/cf/%7B54D385E6-F1B9-4E9F-8E94-890C3E6DD277%7D/SWC%20HAMAS%20REPORT.PDF>>.

⁵¹ Viz. Duchovní předchůdce hnutí.

⁵² BURGESS, M. *Current List of Foreign Terrorist Organizations and Other Terrorist Organizations* [online]. Washington, DC: CDI Center for defense information. Posl. úpravy 12.08.2005 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.cdi.org/program/document.cfm?documentid=384&programID=39&from_page=...>.

⁵³ CORDESMAN, A. *Peace and war: the Arab-Israeli military balance enters the 21st century*. Westport, Conn.: Praeger, 2002. s. 244.

právoplatným majitelům, a jehož hlavním cílem je a bude vytvořit islámský stát. Věří, že palestinská země je zákonitým posvátným dědictvím, islámská země svěřena islámským generacím až do dne vzkříšení.⁵⁴

*„Žádný arabský stát ani všechny arabské země společně,
žádný král ani prezident ani všichni králové a prezidenti dohromady,
žádná organizace a ani všechny palestinské nebo arabské organizace dohromady
nemají právo nakládat s palestinskou zemí
nebo z ní někomu připouštět nějakou část,
protože Palestina je muslimská země svěřená pokolením muslimů
až do dne soudu.“⁵⁵*

⁵⁴ INTROVIGNE, M. *Hamás*. Praha: Vyšehrad, 2003. Statut hnutí islámského odporu, s. 85-86.

⁵⁵ Tamtéž, s. 86.

4. Vývoj událostí na území Palestiny a Izraele mezi lety 1917 – 1982

V období mezi těmito lety dochází na území Palestiny a Izraele k významným demografickým změnám. Roku 1917 se rozpadá Osmanská říše a území se dostává pod správu Velké Británie. Dalším významným mezníkem je vznik samostatného židovského státu (1948), jehož území se díky válečným vítězstvím neustále rozšiřovalo. Palestinští Arabové postupně přicházeli o své domovy a byli nuceni k masivní migraci. Velká část z nich skončila v utečeneckých táborech, ve kterých brzy začaly vznikat tendence nacionálně-radikálního smýšlení namířeného převážně proti nově vzniklému Státu Izrael. V tomto prostředí vzniká později významná organizace OOP: Organizace pro osvobození Palestiny, jejímž cílem se stal boj proti Izraeli. Nejprve OOP působila převážně v Jordánsku, a poté se přesunula na území jižního Libanonu, kde zapříčinila izraelskou invazi na toto území (1982), která se stala impulsem pro vznik nového hnutí Hizballáh.

4.1 Britský mandát Palestina

Na počátku 20. století dochází k velkým změnám nejen na území Izraele a Palestiny, ale v oblasti Blízkého východu vůbec. Tyto změny byly zapříčiněny rozpadem Osmanské říše. Roku 1917 britská vojska dobyla Jeruzalém a ukončila tak osmanskou nadvládu na tomto území, která trvala bezmála 4. století. Od roku 1919 až do roku 1948 zde hovoříme o Britském mandátu Palestina.⁵⁶

⁵⁶ ARMSTRONGOVÁ, K. *Jeruzalém*. Praha: NLN, 1999. s. 366.

4.1.1 Židovský sionismus vs. arabský nacionalismus

Události v této oblasti byly výrazně ovlivněny dvěma směry, které se objevovaly již za vlády Osmanů. Hovoříme zde o židovském sionismu a arabském nacionalismu, o ideologiích na první pohled rozdílných, avšak ve svém cíli stejných. Oba směry toužily po vytvoření vlastního státu. Jak se později ukázalo, „nepřekonatelnou“ překážkou se pro ně stala volba stejného území pro jeho vznik.

Sionismus

Sionismus (heb. *cijonut*) neboli židovský nacionalismus, spojený s touhou po vlastním státu, vzniká o něco dříve nežli arabský nacionalismus. To je z velké části zapříčiněno tím, že značná část jeho stoupenců pocházela z osvícenstvím ovlivněné Evropy. Autorem tohoto názvu, který odkazuje k biblické symbolice hory Sión, byl židovský spisovatel **Nathan Birnbaum** (1864-1937). Ovšem za hlavního protagonistu a myslitele hnutí je obecně považován vídeňský novinář **Theodor Herzl** (1860-1904) se svým spisem *Der Judenstaat*, ve kterém se zabýval řešením židovské otázky.⁵⁷ Program tohoto hnutí je primárně sekulární a vychází z teze, že dějiny Židů jsou po staletí doprovázeny chronickým antisemitismem a že je jejich okolí není schopno přijmout. Proto je jedinou možnou cestou vytvoření samostatného židovského státu.⁵⁸

Arabský nacionalismus

Tento směr se začal výrazně projevovat se slábnutím Osmanské říše, které v řadě Arabů probouzelo národní uvědomění a touhu po vytvoření vlastního nezávislého státu. Hlavními protagonisty arabského nacionalismu se stali někteří arabští křesťané, kteří pracovali na kulturní a literární obrodě arabštiny. Jako „první“ arabský muslimský nacionalista bývá označován **Abdarrahmán al-Kawakibi** (1848-1902). Za významné protagonisty tohoto směru v praxi jsou

⁵⁷Zde bych doporučila nové české vydání této knihy HERZL, T. *Židovský stát. Pokus o moderní řešení židovské otázky*. Praha: Academia, 2009.

⁵⁸PAVLINCOVÁ, H., HORYNA, B. *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc: Olomouc. 2003. s. 188.

považováni: emír **Husajn ibn-Alí** (1856-1931), původem z významného Prorokova rodu Hášimovců, jenž byl jmenován oficiálním strážcem svatých míst v Mekce a Medíně, dále pak jeho synové **Abdulláh** (1882-1951) a **Fajsal** (1883-1933).⁵⁹

4.1.2 Židovské přistěhovalecké vlny

Jak již bylo řečeno, židovský sionismus se začal projevovat už za vlády Osmanské říše, a to prostřednictvím tzv. přistěhovaleckých vln (heb. *alija* – vzestup či cesta vzhůru). Židé přicházeli do Palestiny obvykle jako turisté a poutníci. Využívali zde diplomatických výsad, které Osmanská říše garantovala západním mocnostem. Většinou disponovali určitým kapitálem, který jim umožňoval odkup půdy od Arabů. Zde pak zakládali své usedlosti či farmy, ze kterých se postupem času staly celé vesnice a města. Před přistěhovaleckými vlnami roku 1880 žilo na území tehdejší Palestiny přibližně 24 000 židovských obyvatel, kteří už tehdy byli významnou menšinou oproti 470 000 palestinských Arabů.⁶⁰

Hlavní židovské přistěhovalecké vlny:

1. **Alija (1882-1903)** na území Palestiny se dostává okolo 35 000 osob.
2. **Alija (1904-1914)** reakce na antisemitismus v Rusku – kolem 40 000 přistěhovalců z východní Evropy. Založeno město Tel-Aviv.
3. **Alija (1919-1923)** asi 35 000 osob převážně z oblasti Polska a Ruska - reakce na Balfourovu deklaraci⁶¹, která se stala pro Židy příslibem „národní domoviny“ ze strany Velké Británie.

⁵⁹ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 27.

⁶⁰ Tamtéž, s. 26.

⁶¹ Dopis od britského ministra zahraničí Arthura Balfoura vedoucímu představiteli britských sionistů lordu Rothschildovi. Napsán diplomaticky velmi obratně, určitým způsobem zobrazoval tehdejší pragmatickou politiku VB. Více KRÄMER, G. *A history of Palestine: from the Ottoman conquest to the founding of the State of Israel*. Princeton: Princeton University Press, 2008. s. 149-150.

4. **Alija (1924-1928)** kolem 67 000 přistěhovalců převážně z Polska a USA.
5. **Alija (1929-1939)** tato vlna, která čítala až na 250 000 osob, vyvolala asi největší rozruch. Mezi přistěhovalci byli převážně Židé prchající před nacisty (2. světová válka 1939-1945). Poměr obyvatelstva se výrazně změnil a to na 70% Arabů a neuvěřitelných 30% Židů. Na základě toho vypukla roku 1936 vlna nepokojů, jejichž projevem byla kromě potyček mezi arabskými povstalci a židovskými osadníky i generální stávka arabských obyvatel. Povstání skončila ještě téhož roku bez výraznějších úspěchů. V tomto období se poprvé objevuje návrh na rozdělení Palestiny na tři oblasti: židovskou, arabskou a britská mandátní správa by spravovala města jako Jeruzalém, Jaffa a Betlém.⁶² Přes nebezpečí, kterému byli Židé v Evropě vystaveni, byla roku 1939 vydána další Bílá kniha⁶³, která výrazně omezovala židovské přistěhovalectví a zároveň deklarovala, že „židovský stát nebude vytvořen proti vůli arabské většiny“.
6. **Alija a 7. Alija (1940-1948)** tzv. alijs bet (heb. *Alija bilit legalit* – ilegální přistěhovalcká vlna) na území Palestiny se dostává asi 100 000 osob prchajících před holocaustem či po válce přicházejících z koncentračních táborů. Jejich počet je omezený z důvodu již zmíněné Bílé knihy.⁶⁴

4.1.3 Situace po Druhé světové válce

Po hrůzách, kterými si Židovské obyvatelstvo muselo během druhé světové války projít, většina Židů očekávala, že po skončení války bude zrušeno omezení přistěhovalectví. Návrat domů, pokud jim vůbec nějaký domov zůstal, byl pro většinu z nich velmi bolestivý, proto jich velká část usilovala o možnost migrace právě na palestinské území. Zde se však opět ukázala pragmatická politika Velké Británie, která na své sliby sionistům během války velmi rychle

⁶² Na tomto návrhu se usnesla tzv. Peelova komise sestavená VB pro řešení palestinské otázky. JOHNSON, P. *Dějiny židovského národa*. Praha: Rozmluvy, 1995. s. 428.

⁶³ TERNER, E. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. s. 66.

⁶⁴ PAVLINCOVÁ, H., HORYNA, B. *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc: Olomouc. 2003. s. 42-43.

zapomněla. Projevily se zde její snahy získat vliv na blízkém východě a to právě skrze vyhovění Arabům v jejich požadavcích na omezení přistěhovalectví Židů na území Palestiny. Od roku 1945 až do první poloviny roku 1948 se do Palestiny přistěhovalo 17 000 Židů legálně a 39 000 ilegálně.⁶⁵

4.1.4 Palestinská otázka a OSN

Po druhé světové válce ještě více narůstá vliv Spojených států ve světě, jelikož většina evropských mocností, která jim dříve konkurovala, byla zdevastována válkou. Když se roku 1945 stává prezidentem USA Harry Truman, který se zasazoval pro sionistickou věc, reaguje Velká Británie na jeho naléhání vytvořením společného anglo-amerického výboru, který by se zabýval vzniklou situací v Palestině, otázkou židovských uprchlíků atd. Velká Británie danou situaci příliš dobře nezvládala, a tak se nakonec rozhodla palestinskou otázku předat Organizaci spojených národů (OSN). Vyšetřující výbor OSN, který byl pro tuto problematiku ustanoven, nakonec rozhodl doporučit rozdělení Palestiny na dva nezávislé státy⁶⁶, tedy židovský a arabský, přičemž Jeruzalém by tvořil zvláštní mezinárodní jednotku pod správou OSN.⁶⁷

Ze strany palestinských Arabů byl tento návrh odmítnut. Podporu hledali v nově vzniklém orgánu, který sdružoval některé z arabských států, pod názvem Liga arabských států (1945). Liga se usnesla, že zabrání všemi prostředky vytvoření Židovského státu na území Palestiny a bude zde podporovat vytvoření nezávislého arabského státu. Avšak jak se brzy ukázalo, Liga nebyla tak silná, jak se na první pohled mohlo zdát a to hlavně díky své nejednotnosti.⁶⁸

⁶⁵ TERNER, E. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. s. 77.

⁶⁶ Viz Příloha I.: 2. Území Izraele a Palestiny mezi lety 1946 – 2009.

⁶⁷ JOHNSON, P. *Dějiny židovského národa*. Praha: Rozmluvy, 1995. s. 505-506.

⁶⁸ LEWIS, B. *Dějiny blízkého východu*. Praha: NLN, 1997. s. 314-318.

4.2 Vznik Státu Izrael a boj o jeho existenci

I přes různé diplomatické těžkosti a nepřízeň ze strany Britů, je 14. května 1948 Státní radou, která se skládala z 37 představitelů různých sionistických i nesionistických stran, vyhlášen samostatný Stát Izrael (heb. *Medinat Jisrael*). Tento akt se stal spouštěčem plánované invaze arabských států, které odmítaly uznat existenci Izraele. Jmenovitě se jednalo o Egypt, Jordánsko, Irák, Sýrii, Libanon, Saudskou Arábii a Jemen.⁶⁹

4.2.1 První izraelsko-arabská válka

První izraelsko-arabská válka měla v zásadě dvě fáze. První byla zahájena se vznikem samostatného Státu Izrael, dne 14. května 1948, a trvala do 11. června 1948. V této fázi izraelské bojové oddíly odrážely nejednotný útok zmíněných arabských států. Toto válečné období bylo ukončeno 6. července 1948 příměřím zaštitěným OSN, aby krátce na to boje propukly opět v plné síle, jelikož Sýrie a Egypt prodloužení příměří odmítly. Následovala druhá fáze, ve které Izraelci donutili arabské bojové jednotky ustoupit na všech frontách. Arabské státy byly definitivně poraženy 19. července 1948 převážně díky své nekoordinovanosti a chaotičnosti oproti Izraeli, který se na konflikt připravoval daleko důsledněji a systematictěji.⁷⁰

Avšak nedostatkovým zbožím se na sionistické straně, vzhledem k mezinárodnímu embargu na vývoz zbraní do Izraele, stal vojenský materiál. V tomto ohledu bylo židovskému státu nápomocno Československo, které jako jediné porušilo embargo a umožnilo tak Izraeli přejít do protiútoků a porazit arabskou většinu.⁷¹

Díky této válce a jejím důsledkům vlastně nikdy nedošlo k uskutečnění původního návrhu OSN na rozdělení bývalého Mandátu Palestina. Židovský stát

⁶⁹ KRUPP, M. *Sionismus a Stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 118-119.

⁷⁰ JOHNSON, P. *Dějiny židovského národa*. Praha: Rozmluvy, 1995. s. 507-509.

⁷¹ DUFEK, J., KAPLAN, K., ŠLOSAR, V. *Československo a Izrael 1947-1953*. Praha, Brno: Doplněk, 1993.

sice vznikl, ale nikoli v rámci původně vymezených hranic. A arabský stát se svého vzniku nedočkal vůbec, jelikož území, která měla být jeho součástí, si k sobě přičlenily: Egypt (pásma Gazy), Jordánsko (Západní břeh) a zbylá území připadla vítězi konfliktu, Státu Izrael. Plány OSN se nevydařily ani v otázce Jeruzaléma, jehož východní část zůstala pod Jordánskou správou a západní část připadla Izraeli.⁷²

Nejhůře na tom byly po válce statisíce palestinských Arabů, kteří přišli o svá obydlí a majetek a skončili v utečeneckých táborech, ze kterých se pro mnohé z nich, namísto přechodného řešení, staly jejich nové „domovy“. Pro úplnost: dne 23. dubna 1948 uprchlo ze západní Palestiny na východ a do Jordánska 60 000 Arabů; 15. května to bylo už 300 000 osob a dalších 480 000 Arabů muselo opustit zemi k 30. listopadu 1949. Celkem bylo vyhnáno na 60% arabských Palestinců.⁷³

4.2.2 Suezský konflikt

V 60. letech 20. století dochází v Egyptě k politickému převratu, díky kterému se následně dostává k moci Gamál Abdel Násir (1918-1970), jakožto prezident Egyptské republiky. Násir byl orientován výrazně protizápadně a protizraelsky. Ještě týž rok, kdy byl zvolen do funkce, tedy 1954, nechal uzavřít Tiranskou úžinu, která byla nezbytná pro izraelské lodě plující z přístavu Elját do Rudého moře. O dva roky později vyhlásil Násir rozhodnutí Egyptské republiky o znárodnění Suezského průplavu, čímž si proti sobě postavil Velkou Británii a Francii. Ty začaly potají jednat s Izraelem a plánovat útok na Egypt, ke kterému dochází 29. října 1956. Operace byla pro Izrael úspěšná, dobyl Sinajský poloostrov, pásma Gazy a získal znovu přístup do Ejlátu. Avšak ve světě vyvolal tento vojenský útok velké pobouření, a pod tlakem OSN byly izraelské síly

⁷² Viz Příloha I.: 2. Území Izraele a Palestiny mezi lety 1946 – 2009.

⁷³ SCHULZE, R. *Dějiny islámského světa ve 20. století*. Brno: Atlantis, 2007. s. 156.

nuceny se stáhnout z okupovaného území Sinaje. Kritika padla nejen na Izrael, ale také na jeho spojence a spolu-organizátory akce, Velkou Británii a Francii.⁷⁴

4.2.3 Šestidenní válka

Situace v oblasti Blízkého východu byla stále velmi neklidná, arabské státy se začaly znovu paktovat a připravovat na útok proti Izraeli. Ten však odmítl čekat, až jeho „sousedé“ zaútočí, a rozhodl se jednat. Dne 5. června 1967 zahájily izraelské vzdušné síly ofenzívu, při které zlikvidovaly velkou část letectva svých arabských protivníků (Egypt, Sýrie, Jordánsko a Irák). Vzhledem ke špatné informovanosti o stavu Izraelských vojenských sil zaútočilo jako první ze západu Jordánsko, jehož vpád byl velmi rychle odražen. Izrael tak získal Západní břeh včetně Východního Jeruzaléma a měst jako Ramalláh, Hebron či Betlém. Dále dobyl pásmo Gazy a celý Sinajský poloostrov. Na severu získal území Golanských výšin, které do té doby patřilo Sýrii, jež tuto strategickou oblast využívala k ostřelování izraelských osad.⁷⁵

4.2.4 Válka Jom Kippur

Jedním z největších a nejvýraznějších svátků je v judaismu Jom Kippur neboli Den smíření.⁷⁶ V tento den v Izraeli nefunguje veřejná doprava, nevysílá televize ani rádio. A právě v tento den na Izrael zaútočily Egypt⁷⁷ a Sýrie. Dne 6. října 1973 je zahájena válka, která byla pro Izrael nejen nečekaná, ale také v prvních dnech těžko zvládnutelná. Egyptané tehdy překročili Suezský průplav a bez velkých potíží prolomili pevnostní linii Bar Lev, Izraelem považovanou za nedobytnou. Zároveň na Golanských výšinách zaútočila syrská armáda. Arabští spojenci byli zpočátku v silné převaze, avšak po bleskových dodávkách

⁷⁴ TERNER, E. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. s. 133-138.

⁷⁵ KRUPP, M. *Sionismus a Stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 141-145.

⁷⁶ Více o tomto svátku např. DIVECKÝ, J. *Židovské svátky*. Praha: P3K, 2005. s. 40-44.

⁷⁷ V této době byl již prezidentem Egypta Anwar as-Sadat. MENDEL, M. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. s. 112-116.

amerických zbraní do Izraele se situace začala měnit v jeho prospěch. Přešel do protiútoků, jehož výsledkem bylo prolomení fronty na Golanech. Zároveň se izraelským vojskům pod vedením generála Ariela Šarona (1982-) podařilo proniknout za Suezský průplav až k městu Suez. Válka byla oficiálně ukončena příměřím dne 11. listopadu 1973 pod patronátem USA.

Velkou změnou byla však následná mírová jednání, týkající se převážně stažení Izraelských vojsk z dobytých území, kdy poprvé usedli u jednacího stolu zástupci Izraele, Sýrie, Egypta a Jordánska.⁷⁸

4.3 Vznik Organizace pro osvobození Palestiny

Po první arabsko-izraelské válce přišlo o své domovy statisíce Palestinců. Většina z nich skončila v uprchlických táborech, bez sociálního zajištění a naděje na návrat k běžnému životu, který vedli před válkou. V tomto duchu se začaly vytvářet různé organizace a hnutí jak civilního, tak militantního rázu. Nejznámější a později nejvlivnější se stala Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), která vzniká roku 1964 pod vedením **Ahmada Šuqajrího** (1908-1980). Cílem OOP bylo osvobození Palestiny jako národního státu. Tato organizace zastřešovala velké množství menších frakcí, z nichž se postupem času stal nejvlivnější **Fatah** (akronym Harakat at-Tahrír al-Filastíníj neboli Palestinské osvobozené hnutí, arab. význam slova je „dobytí“). Zakladatelem organizace Fatah a pozdějším nejvyšším představitelem OOP se stává **Jásir Arafat** (1929-2004), který vešel do dějin jako významná a kontroverzní postava, jedněmi považována za hrdinu, jinými za teroristického aktivistu.⁷⁹

⁷⁸ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 146-148.

⁷⁹ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 149-150.

5. Ozbrojený boj proti Izraeli

5.1 Hizballáh v boji proti Izraeli

Poté, co Izrael zahájil ofensivu na území Libanonu, která měla za následek velké ztráty na civilním obyvatelstvu, dochází ke vzniku nového hnutí Hizballáh. Jeho hlavním cílem bylo vypudit izraelské vojenské složky z Libanonu. Svě početní znevýhodnění oproti izraelským a západním jednotkám si kompenzoval svou taktikou sebeobětování prostřednictvím sebevražedných útoků.

5.1.1 Izraelské invaze na území Libanonu

Mezi léty 1975 – 1990, kdy v Libanonu řádila občanská válka, se zde na jihu území usadily jednotky Organizace pro osvobození Palestiny, které byly roku 1970 po událostech z Černého září⁸⁰ donuceny opustit svá původní sídla v oblasti Jordánska. Brzy se této oblasti na jihu Libanonu začalo přezdívat „Fatah Land“. Bojovníci OOP odsud útočili na sever Izraele a ohrožovali tamní židovské osady, tudíž odvetné izraelské akce na sebe nenechaly dlouho čekat. OOP také velmi často operovala přímo z palestinských utečeneckých táborů, které se díky tomu stávaly častým terčem izraelských protiútoků.⁸¹

Operace „Litani“

Útoky ze strany OOP neustávaly a odvetné akce Izraele byly čím dál tvrdší. Když pak v březnu 1978 několik členů Fatahu povraždilo cestující v autobusu do Tel-Avivu, zahájil Izrael rozsáhlou operaci pod názvem „Litani“. Jednalo se o invazi na území jižního Libanonu, odkud měli být vytlačeny jednotky OOP. Izraelská vojska se zastavila na úrovni říčky Litani, odkud byla nucena se

⁸⁰ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 142-143.

⁸¹ TERNER, E. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. s. 188.

stáhnout na základě rezoluce OSN. O kontrolu nad tímto územím však Izrael nepřišel díky Jiholibanonské armádě (JLA), která měla své pozice vybudovány ve dvacetikilometrovém pásu za Izraelskou hranicí a chránila tak Izrael před infiltrátory a ostřelováním.⁸²

Operace „Mír pro Galileu“

Klid netrval dlouho. Roku 1981 začali stoupenci OOP opět ohrožovat oblast na severu Izraele a útoky neustávali ani přes domluvené příměří. Radikální ministři v čele s již zmíněným generálem Arielem Šaronem (v té době ministrem obrany) se domnívali, že jediné řešení je vojenský útok proti OOP. Jako záminka k tomuto útoku posloužil atentát na izraelského velvyslance v Londýně. Strůjcem atentátu byla sice frakce odštěpená od OOP, ale přesto tato událost odstartovala připravovaný útok na Libanon. A tak hned následující den po atentátu, dne 4. června 1982, zaútočilo izraelské letectvo na sídlo OOP v Bejrútu, načež Palestinci odpověděli ostřelováním židovských osad. Dne 6. června pronikly izraelské jednotky do jižního Libanonu a postupovaly dál do středu země. O pět dní později stála izraelská armáda před Bejrútem, který po několik týdnů ostřelovala, což zapříčinilo velké ztráty na civilním obyvatelstvu. Tyto události vyvolaly velké rozhořčení, a to dokonce i v samotném Státu Izrael. V Tel-Avivu se shromáždilo na 100 000 obyvatel, kteří demonstrovali za okamžité uzavření míru a stažení izraelských vojsk z Libanonu.⁸³

Válka byla oficiálně ukončena 1. září 1982. Přišlo zde o život 17 825 Libanonců, vesměs civilistů, a 675 izraelských vojáků.⁸⁴ Násilnosti na území Libanonu však úplně neustaly, ale tentokrát se děly v režii stoupenců hnutí Hizballáh.

⁸² ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 155.

⁸³ KRUPP, M. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, . s. 158-159.

⁸⁴ ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 158.

5.1.2 Teroristické útoky proti Izraeli a západním mocnostem

Hizballáh vzniká jako zastřešující organizace pro jednotlivé skupiny, které spojoval stejný cíl, a to vypuzení izraelských a západních vojsk z území Libanonu. V prvních letech svého vzniku neváhal Hizballáh k uskutečnění svých záměru použít veškeré dostupné prostředky. Nechvalně známým se stává pro své sebevražedné útoky a únosy.

V listopadu roku 1982 došlo k prvnímu sebevražednému útoku na izraelské vojenské velitelství v Týru, při kterém zahynulo rukou Ahmada Qasira na 90 izraelských vojáků a úředníků. O život zde přišli nejen Izraelci, ale také Libanonci a Palestinci, kteří byli v komplexu zadržováni. K jednomu z dalších atentátů došlo v dubnu 1983, kdy sebevražedný atentátník narazil s vozem plným výbušnin do zdi americké ambasády v Bejrútu. Počet obětí se pohyboval v desítkách.⁸⁵ K tomuto útoku se přihlásilo hnutí napojené na Hizballáh s názvem Islámský džihád.⁸⁶ Roku 1983 došlo k teroristickým akcím zaměřeným proti mezinárodním silám OSN v Libanonu: 23. října sebevražedný atentátník vjel nákladním autem naloženým trinitrotoluenem do prostoru americké základny v Bejrútu, čímž zavinil smrt 241 osob. O pár vteřin později explodovaly bomby i na francouzské základně, které měly za následek další desítky obětí. Tentýž rok se opakoval útok na izraelskou základnu v Týru, který si vyžádal na 60 obětí.⁸⁷

Do aktivit Hizballáhu a skupin na něj napojených pak můžeme připočítat únos letadla se 150 západními rukojmími, které křižovalo dva týdny nad Blízkým východem (Bejrút a Alžír 1985). Hizballáh si také velmi dobře osvojil guerillovou taktiku braní rukojmích, převážně amerických vojáků.⁸⁸

⁸⁵ Hamzen v tomto případě uvádí 80 obětí, u Čejky nalezneme 63 osob.

⁸⁶ Viz Okolnosti vzniku Hamásu.

⁸⁷ HAMZEH, A. *In the path of Hizbullah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. s. 82-84.

⁸⁸ ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000*. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

5.2 Hamás v boji proti Izraeli

Hnutí Hamás svůj vznik spojuje s lidovým povstáním palestinských Arabů proti útlaku ze strany Izraele. Povstání započalo ke konci roku 1987 a velmi rychle se rozšířilo z pásma Gazy až na Západní břeh. Hamás během tohoto období vybízel k ozbrojenému boji proti Izraelcům a zároveň se těchto bojů aktivně účastnil. Díky tomu si získal značnou popularitu mezi palestinským obyvatelstvem, a to převážně na úkor OOP, která se v té době již účastnila mírového procesu. Toto úsilí bylo chápáno palestinskými radikály jako projev zrady a ústupek vůči Izraeli.⁸⁹

5.2.1 První intifáda

Po prohraných válkách s Izraelem se území ovládané palestinskými Araby stále zmenšovalo a počty palestinských uprchlíků hledajících nové domovy byly stále větší a větší. Situaci ještě zhoršila izraelská politika výstavby nových židovských osad, jejichž počet v 80. letech rapidně vzrostl. Stejně tak vzrůstaly i nepokoje mezi židovskými osadníky a palestinskými Araby. Arabské obyvatelstvo trpělo vysokou mírou nezaměstnanosti, většina žila v nuzných poměrech bez výhledů na jakékoli zlepšení; zároveň se denně potýkali s různými nařízeními izraelské legislativy, které je omezovaly v běžném životě. Situace byla natolik vyhrcoaná, že bylo jen otázkou času, kdy vypukne povstání většího rozsahu.

Jednou z rozbušek se stala dopravní nehoda, při které přišli o život čtyři Palestinci, jejichž auto se srazilo s izraelskou dodávkou. V ten samý den, tedy 9. prosince 1987, vypuklo lidové povstání neboli intifáda. Zvedla se vlna protestů a násilí, která se velmi rychle rozšířila z území Gazy i na Západní břeh. V těchto dnech vzniká i nové hnutí Hamás, které se staví na stranu utlačovaných Palestinců a jehož primárním cílem se stává boj proti státu Izrael.

⁸⁹ INTROVIGNE, M. *Hamás*. Praha: Vyšehrad, 2003. s. 35-39.

Získává popularitu mezi obyčejnými lidmi a to na úkor OOP, jejíž vedení pobývalo v té době ve svém sídle v Tunisku a jejíž akce byly v době intifády značně omezeny.⁹⁰

Izrael nebyl na takové povstání vůbec připraven. Nedostatek policistů, kteří měli zjednat pořádek, byl nucen kompenzovat armádními jednotkami, které na podobné situace nebyly vycvičeny. Jelikož se jim situaci nedařilo zvládnout, začalo docházet k brutálním zásahům vůči palestinskému obyvatelstvu. Tyto vojenské zásahy byly zanedlouho kritizovány nejen arabskými státy, ale také státy západními. Díky intifádě se palestinská otázka dostala znovu do popředí mezinárodních zájmů a přispěla svým dílem k mírovým dohodám z Osla.⁹¹ Intifáda znamenala každodenní zkušenost střetu s izraelskou represivní mocí, což mělo za následek stupňující se radikalismus na straně Palestinců. Jásín, vůdce Hamásu, který zpočátku hlásal postupnou infiltraci do nitra sekularizované palestinské společnosti, postupně měnil svou taktiku směrem k ozbrojenému boji proti izraelské okupaci. Konec intifády nelze jednoznačně časově vymezit, ale obvykle bývá spojován s podepsáním smlouvy z Osla v roce 1993.⁹²

5.2.2 Teroristické útoky proti Izraeli

Jak během intifády, tak i po ní vyzýval Hamás k ozbrojenému odporu proti Izraeli, což v té době mělo velký vliv na nárůst jeho popularity mezi Palestinci. Vojenské jednotky Qassám bojovaly nejen proti Izraelcům, ale také proti jejich napomahačům z řad Palestinců (velmi často se jednalo pouze o domnělé kolaboranty, kteří však za takovéto podezření platili vlastním životem). Bojovníci Hamásu ke svému odporu často využívali časované pumy či bombové atentáty, což vedlo ke stupňujícím se izraelským represím. Roku 1992 izraelské armádní složky deportovali na 415 palestinských představitelů na území v jižním Libanonu. Mezi deportovanými se mimo jiné nacházeli členové Hamásu

⁹⁰ KRUPP, M. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 170-171.

⁹¹ Více o mírové dohodě mezi Izraelci a OOP v Oslu např.: GELVIN, J. *The Israel-Palestine conflict*. New York: Cambridge University Press, 2005. s. 228-251.

⁹² ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 171.

a Islámského džihádu. Tento krok se však do budoucna Izraeli příliš nevyplatil, jelikož umožnil přímé kontakty členů palestinských hnutí s libanonským Hizballáhem, který ve svém boji uplatňoval sebevražedné útoky. Hamás si tuto taktiku velmi dobře osvojil a byl připraven ji použít.⁹³

První pokus o sebevražedný atentát se odehrál v dubnu 1993, kdy jeden ze stoupenců Hamásu vnesl bombu mezi dva izraelské autobusy. Cestující již naštěstí nebyli na svých místech, takže se tento atentát obešel bez dalších obětí na životech. Dne 25. února 1994 dochází v Hebronu k nešťastné události. Izraelský kolonista Baruch Goldstein zastřelil 29 muslimů shromážděných k modlitbě a na 150 jich zranil.⁹⁴

Na tuto událost reagoval Hamás sérií sebevražedných pumových útoků proti linkám izraelských autobusů. První odvetná akce se konala v dubnu téhož roku, kdy se palestinský mladík opásaný výbušninou na autobusové zastávce vmísil mezi izraelské civilisty. Tento incident si vyžádal 7 mrtvých. O týden později zemřelo při podobném atentátu dalších 5 Izraelců ve městě Chadera. Tato série neustále pokračovala, aniž by byl izraelskou policií odhalen strůjce těchto sebevražedných atentátů. Jeden z nejbrutálnějších útoků se odehrál 19. října 1994 na tržišti v Tel-Avivu, kde přišlo o život 22 lidí. Avšak nejsilnější vlna podobných teroristických útoků se uskutečnila až v lednu a únoru 1996, kdy počet obětí vzrostl až na 58 osob.⁹⁵

5.3 Sebevražedné útoky z pohledu sunnitského a ší'itského islámu

5.3.1 Pojem sebevraždy v islámu

Sebevražda (arab. *intihár, qatl an-nafs*) jakožto sociálně-psychologický jev ukončení vlastního života podle interpretací naprosté většiny duchovenstva (arab. *ulamá*) nenachází v islámu ospravedlnění. Vychází se zde z teze, že Bůh

⁹³ MENDEL, M. *Náboženství v boji o Palestinu*. Brno: Atlantis, 2000. s. 188.

⁹⁴ ROSALER, M. *Hamas: Palestinian terrorists*. New York: The Rosen Publishing Group, 2003. s. 32-33.

⁹⁵ MENDEL, M. *Náboženství v boji o Palestinu*. Brno: Atlantis, 2000. s. 190.

jako tvůrce všehomíra dává člověku život a jedině on sám má právo mu ho zase odejmout, přičemž formu smrti volí také jen Bůh sám a nikoli člověk. Sebevražda je tudíž z pohledu islámské legislativy a etiky přísně zakázána a je zařazována do kategorie největších hříchů (arab. *kabá'ir*). Avšak ve spojení s aktem zneškodnění nepřátelských vojáků nebo civilistů ji fundamentalističtí aktivisté a kazatelé považují za nejvyšší projev oběti.⁹⁶

Sebevražedná akce (arab. *al-amalija al-istišhádiya*, doslova mučednická, také *istišhád*) se stala za posledních dvacet let velmi diskutovaným tématem mezi ulamá a veřejností, převážně její mladou radikální částí. Většina právních autorit hovoří o sebevražedných akcích s ryze politickým charakterem jako o obyčejné sebevraždě, a nikoli jako o mučednickém skutku. Na druhé straně stoupeni a zastánci radikálních a fundamentalistických koncepcí hájí atentátníky, jelikož jejich cílem není primárně zabít sebe sama, ale usmrtit co největší počet nepřátel islámu. Sebevražda zde tedy není cílem, nýbrž pouze prostředkem k jeho dosažení. Je to forma boje s nepřítelem za podmínky, kdy jiné způsoby boje nejsou možné. Atentátník je v tomto ohledu chápán jako mučedník (arab. *šahíd*), tedy jako ten, kdo zemřel v boji za islám. Hlavní motivací pro sebevražedné atentátníky se podle fundamentalistických interpretací stává odměna v podobě přímé cesty do ráje (arab. *džanna*).⁹⁷

5.3.2 Sunna a ší'a v pohledu na sebevražedné útoky

Ší'itský islám jako takový má v sobě již od svých počátků zakódovaný mučednický princip. Můžeme připomenout smrt Alího syna Husajna, který padl v bitvě u Kerbelá, kde bojoval se svými stoupeni proti vojenské převaze. Bitvy obdobného charakteru však nejsou v dějinách ší'y nikterak ojedinělé. Nalezneme zde celou řadu událostí, kdy mučedníci jdoucí na jistou smrt ztrestali před očima davu „bezbožného tyrana“. V ší'itském islámu platí, že ten, kdo zemře za základní

⁹⁶ MENDEL, M. *S puškou a Koránem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd ČR, 2008. s. 192.

⁹⁷ Tamtéž. s. 192-193.

hodnoty a ideály ší'ry, se automaticky stává šahídem neboli mučedníkem padlým za svatou věc víry.⁹⁸

Oproti tomu sunnitský islám v sobě nic takového jako tradice mučednictví neobsahuje. Zde jsou sebevražedné akce atentátníků z velké části hodnoceny jako pouhé sebevraždy. Samotné hledání ospravedlnění sebevražedných atentátů v sunnitské theologii je velmi obtížné, avšak díky tomu, že na poli islámu neexistuje nějaká vyšší doktrinální autorita, není příliš těžké stavět jeden výklad proti druhému. Obzvláště pokud se jedná o ospravedlnění určitých způsobů jednání, které se těší značné popularitě u velké části islámské veřejnosti. Hamás jakožto sunnitské hnutí využívající tuto taktiku boje, ospravedlňuje své jednání a připisuje sebevražedným atentátníkům přívlastek šahíd.⁹⁹

Samotná definice pojmu šahíd se však v obou směrech liší. Představitelé ší'itského Hizballáhu ve svých textech tohoto výrazu užívají velmi často, přičemž jeho význam se tu opírá o pojetí mučedníka v duchu islámské íránské revoluce. Odpovídají tomu i projevy úcty k padlým: specifická forma pohřbu, nošení zkrvavených košil mučedníků v demonstracích jako relikvií svatosti a dokladu připravenosti k mučednickým skutkům. Na druhé straně sunnitské radikální organizace, jakou je například Hamás, spíše kladou důraz na všeobecnou úctu šahídovi. Je zdůrazňována jeho přímá cesta do ráje a titulem šahíd se poté těší celá mučedníková rodina. V pásnu Gazy se dokonce některé matky padlých aktivistů z Hamásu mohou chlubit prestižním titulem *Umm aš-šahíd* neboli mučedníková matka.¹⁰⁰

⁹⁸ MENDEL, M. *Islámská výzva*. Brno: Atlantis, 1994. s. 216.

⁹⁹ INTROVIGNE, M. *Hamás*. Praha: Vyšehrad, 2003. s. 65-66.

¹⁰⁰ MENDEL, M. *S puškou a Koránem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd ČR, 2008. s. 185-186.

6. Boj Hamásu a Hizballáhu na politické scéně

6.1 Politická transformace hnutí Hizballáh

V Libanonské republice hrál vždy poměrně významnou roli parlament, který byl ovšem zcela ochromen občanskou válkou, kdy se nekonaly volby a poslanci se téměř nescházeli. I přesto dosavadní politické vedení pod saudskou a další arabskou patronací dokázalo v říjnu 1989 v Táifu (Saudská Arábie) přijmout dohody, které vedly k ukončení války. Ve stejném složení působil parlament do roku 1992, kdy byly uspořádány nové volby.¹⁰¹

6.1.1 Volební program

Přestože byl Hizballáh ve svých počátcích převážně hnutím militantního charakteru s rozvinutou sociální strukturou, po ukončení občanské války v Libanonu přijal s ohledem na okolnosti pragmatické rozhodnutí a začal pracovat na své transformaci v politickou stranu.¹⁰² Do voleb roku 1996 vstupoval již s propracovaným volebním programem, který byl členěn do tématických okruhů, jejichž řazení odpovídalo prioritám Hizballáhu.

V předmluvě deklaruje strana svou oddanost libanonskému lidu, zmiňuje se o osvobození území, sionistickém nepříteli, americké hegemonii a nespravedlivém sektářství. První část programu pak hovoří o odporu proti okupaci, kde je poukazováno na konflikty s Izraelem, u kterého odmítá jakoukoli normalizaci vztahů či smíření. Dalším bodem je snaha o rovnost a ustanovení spravedlivého státu. Hizballáh také klade důraz na integrální lidský rozvoj oproti importovaným ekonomickým přístupům, které vedly k chudobě, nezaměstnanosti a vymizení střední třídy. Ve vzdělávací a akademické rovině hovoří o nutnosti

¹⁰¹ KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 103.

¹⁰² To ovšem neznamenalo, že by ustoupil ze své priority ozbrojeného boje. Nutno podotknout, že Hizballáh jako jediný po skončení občanské války v Libanonu nebyl odzbrojen. Libanonská vláda toto rozhodnutí ospravedlňovala tím, že Hizballáh je legitimním národním hnutím odporu.

rozvoje veřejného školství, jmenovitě Libanonské univerzity. Významnou sférou vlivu Hizballáhu jsou sociální a zdravotnické aktivity, kde klade důraz na rozvoj mládeže, význam rodiny, zavedení institucí sociální a zdravotní péče, postupné řešení bydlení pro chudé atd. Nesmí být opomenuto, že Libanon je zemí s významným zastoupením jak křesťanského, tak sunnitského a ší'itského vyznání. Proto je dalším bodem v programu Hizballáhu ochrana náboženské svobody. Na závěr vystihuje své priority v rámci zahraničních otázek. Zde se staví převážně proti Spojeným státům, neboť se podle Hizballáhu neustále vměšují do libanonských záležitostí a jsou to právě oni, kdo podporuje izraelskou agresi.¹⁰³

6.1.2 Volební úspěchy

Již roku 1992, kdy byly obnoveny volby do parlamentu, se Hizballáh angažuje jako politická strana. V těchto volbách kandidoval v koalici se svým ší'itským rivalem, hnutím Amal. Volby se staly pro Hizballáh prvním průnikem do libanonského parlamentu, z celkových 128 křesel¹⁰⁴ se mu jich podařilo získat osm. Následující volby v roce 1996 znamenaly pro Hizballáh propad o jedno křeslo. Oproti tomu velký úspěch zaznamenal Hizballáh ve volbách komunálních, které se konaly roku 1998, zejména v oblastech libanonského jihu a údolí Biqá. Opětovný nárůst křesel v parlamentu znamenal pro stranu rok 2000, kdy zde získala devět míst, tedy o dvě více nežli v předchozích volbách.¹⁰⁵

Hizballáh je součástí koalice 8. března, která seskupuje politické strany prosyrské orientace a tvoří opozici vůči západně orientované koalici 14. března. Oba názvy jsou spojeny s lidovým povstáním z roku 2005, nazývaným Cedrová

¹⁰³ ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000*. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

¹⁰⁴ Daných 128 křesel je rozděleno mezi křesťany a muslimy. Dále je zde pravidlem, že pozici prezidenta zastává křesťan, premiérem je sunnita a předsedou parlament ší'ita.

¹⁰⁵ HAMZEH, A. *In the path of Hizbullah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. s. 112-115.

revoluce.¹⁰⁶ V posledních volbách, které se konaly roku 2009, neuspěl Hizballáh a jeho koalice tak, jak si původně představovaly. Blok vedený stranou Hizballáh získal v parlamentu 57 křesel, tedy o jedenáct méně než koalice 14. března, která získala 68 křesel.¹⁰⁷

6.2 Politická transformace hnutí Hamás

Nejvýznamnějším výsledkem mírového procesu v květnu 1994 mezi Izraelem a Organizací pro osvobození Palestiny bylo ustanovení autonomní správy pásma Gazy a postupně rozšiřovaných oblastí Západního břehu. V lednu 1996 byla ve všeobecných pluralitních volbách zvolena legislativní rada autonomie, která byla chápána jako součást Palestinské národní rady a která dala Palestinské autonomii demokratickou legitimitu. Do čela exekutivy byl jako její prezident zvolen jeden z hlavních strůjců mírového procesu na území Palestiny Jásir Arafat.¹⁰⁸

6.2.1 Hamás a jeho „politická kariéra“

Hámás vystupoval výrazně proti dohodám z Osla a mírovému procesu. První volby do palestinského parlamentu, které se uskutečnily v roce 1996, bojkotoval a odmítl se jich zúčastnit. Na mírové snahy odpovídal ozbrojenými útoky, což se ukázalo z dlouhodobějšího hlediska jako nepříliš dobrá taktika, jelikož veřejnost se již po několika měsících od zahájení militantní kampaně začala klonit spíše k mírovým snahám o urovnání konfliktu. Hamás se tímto krokem ochudil o možnost ovlivňovat politické dění na území Palestiny a ještě k tomu přicházel o podporu Palestinců.

¹⁰⁶ Více o Cedrové revoluci např. NORTON, A. *Hezbollah - A short History*. New Jersey: Princeton University Press, 2007. s. 127-130.

¹⁰⁷ ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ V Libanonu zvítězila prozápadní koalice [online]. Praha: České noviny. Posl. úpravy 08.06.2009 [cit. 2010-03-20]. Dostupné z [www: <http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/v-libanonu-zvitezila-prozapadni-koalice/381432&id_seznam=75>](http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/v-libanonu-zvitezila-prozapadni-koalice/381432&id_seznam=75).

¹⁰⁸ KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 99.

K obratu dochází po vypuknutí Druhé intifády, která je též přezdívaná intifáda al-Aksá. Hamás zde znovu získává na popularitě a to převážně na úkor Fatahu.¹⁰⁹ Nový poměr sil se projevil již rok po ukončení Druhé intifády, během komunálních voleb roce 2005, kdy stoupenci Hamásu získali většinu v 81 z 222 obvodů. Díky této výhře si Hamás zajistil podporu více než jednoho miliónu voličů, přičemž Fatah se získanými 121 obvody zastupoval jen 700 000 voličů. Svou politickou kampaň Hamás postavil nikoli na aktivitách vojenského aparátu, ale především na činnosti civilního křídla, které se angažovalo v sociálně charitativní oblasti. Zároveň oproti členům konkurenčního Fatahu nebyla sociální struktura pod křídly Hamásu šířena korupcí. Díky tomu si udrželi podporu palestinských voličů i během parlamentních voleb, kde se Hamásu podařilo získat 76 ze 132 parlamentních křesel. Strana usilovala o vytvoření širší koalice, což se však nesetkalo s velkým úspěchem, a tudíž byla nucena sestavit jednotnou vládu. Výhra Hamásu v parlamentních volbách se stala trnem v oku především pro Izrael a Spojené státy. Situace se vyhroutil natolik, že táhlý spor mezi Hamásem a Fatahem vyvrcholil vyhnáním stoupenců Fatahu z pásma Gazy a nastolení vlády Hamásu na tomto území. Pásmo Gazy se dostalo do izolace a životní podmínky obyvatel se začaly rapidně zhoršovat díky ekonomickým sankcím, které byly uvaleny na území ovládané Hamásem. Tyto události vedly k rozporům mezi umírněným a radikálním křídlem hnutí. Politická účast v parlamentních volbách se ukázala jako neúčinná a klamná a pro většinu stoupenců pozbývala smyslu, což vedlo k opětovné radikalizaci Hamásu.¹¹⁰

¹⁰⁹ Více o Druhé intifádě např. ČEJKA, M. *Izrael a Palestina*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 213-251.

¹¹⁰ Srov. KUBÍKOVÁ, N. Hamás v kontexte izraelskej operácie Liate olovo. *Nový orient*, 2009, roč. 64, č. 1, s. 5-8.

Závěr

Při prvním pohledu na Hamás a Hizballáh bychom mohli říci, že jsou tato hnutí do značné míry odlišná, avšak při detailnějším zkoumání nacházíme celou řadu paralel, které je spojují. I přes rozdílný náboženský základ, jinou zemi původu a okolnosti vzniku, jsou zde jisté body, ve kterých se protínají a nachází společné rysy.

Hizballáh, jakožto ší'itská organizace, se nachází v opozici oproti sunnitskému proudu islámu. Již od svých počátků byly ší'itské skupiny pronásledovány sunnitskou většinou, odkud pochází jejich sklony k mučednictví a obětem ve jménu islámu. Oproti tomu Hamás, který je zastáncem sunnitského proudu, v sobě nic takového jako zakódovaný princip sebeobětování nenachází. Ale i přes tento fakt je Hamás hnutím, které sebevražedné útoky používá jako zbraň proti izraelskému útlaku.

Sebevražda jako taková je v islámu zakázána a schvalování sebevražedných útoků bychom v Koránu hledali jen stěží. Odkud se tedy bere množství atentátníků jdoucích na smrt ve jménu Alláha? Jak hnutí Hizballáh, tak Hamás vznikají v oblastech, kde lidé žijí v bídě a beznaději. Palestinci ztratili své domovy a zemi, Libanonci žili téměř dvacet let v zemi zmítané občanskou válkou, avšak impuls ke vzniku těchto hnutí dal oběma národům nově vzniklý Stát Izrael. Jedny vyhnal z jejich obydlí a druhé napadl během invaze do jejich země. Avšak mým cílem není soudit Stát Izrael a jeho vznik, ale pouze poukázat na faktory, které do značné míry ovlivnily smýšlení budoucích stoupenců radikálních hnutí.

Tyto organizace se neshodují jen ve volbě úhlavního nepřítele, zároveň zde nacházíme velmi podobnou strukturu. Obě jsou zaměřeny na pomoc těm nejchudším, u kterých také nachází největší podporu. Nalezneme zde základní dělení na civilní a vojenské křídlo. Hamás i Hizballáh tedy na jedné straně zajišťují sociální a zdravotnické služby a bojují proti sociální nespravedlnosti, a na straně druhé vychází se zbraní v ruce ve snaze zasadit smrtelný úder nepříteli.

Stoupenci obou hnutí nepoužívají sebevražedné útoky z náboženských důvodů, ale protože proti Izraeli nemají jako vojenské jednotky šanci jak z pohledu zbrojní vybavenosti, tak z hlediska válečné strategie. Sebevražedný útok, pokud je dobře proveden, může zajistit velké ztráty na straně nepřítele „pouze“ za cenu jednoho života. Kdežto pokud by došlo k přímému střetu, ztráty Palestinců či Libanonců by byly mnohonásobně vyšší než ztráty na straně Izraele.

Co se týče angažovanosti obou hnutí jakožto politických stran, výsledky jsou sporné. Obě nachází podporu u sociálně slabších obyvatel a zároveň radikálně laděných jedinců. U Hizballáhu, který se v politice pohybuje o něco déle než Hamás, můžeme hovořit o značné, ne však většinové, podpoře obyvatel. Jiný případ je Hamás, který uspěl na základě demokratických voleb, avšak největším „vývozcem demokracie“ nebyl uznán jako vítěz, i přes většinu volebních hlasů, které získal. Pokud zde byla šance, že by se Hamás přiklonil ke svému umírněnějšímu křídlu, dal tento incident z roku 2006 znovu zelenou radikálním stoupencům hnutí.

Psaní bakalářské práce bylo pro mne přínosem především z hlediska získání nových informací, díky kterým se nyní dokážu lépe orientovat v blízkovýchodní problematice. Co se týče obou zkoumaných hnutí, Hamásu a Hizballáhu, je nezbytné neustále sledovat jejich vývoj a události s nimi spojené. Jak otázky týkající se Blízkého východu, tak vznik a konflikty organizací jako je právě Hamás či Hizballáh, nejsou uzavřenou dějinnou kapitolou, ale pulsujícím orgánem schopným náhlých změn. Proto bychom se neměli spokojit pouze s nabytými poznatky, nýbrž bychom měli pokračovat v bádání a snažit se tyto organizace co nejlépe pochopit v jejich komplexnosti.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

Monografie:

ALAGHA, J. *The Shifts in Hizbullah's ideology: religious ideology, political ideology and politoval program*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006. ISBN 978-90-5356-910-8.

AN-NAWAWÍ, J. (překlad PELIKÁN, P.) *Zahrady spravedlivých: sbírka výroků proroka Muhammada*. Praha: A.M.S., 2008. ISBN 978-80-902419-1-6.

ARMSTRONGOVÁ, K. *Jeruzalém*. Praha: NLN, 1999. ISBN 80-7106-349-5.

CORDESMAN, A. *Peace and war: the Arab-Israeli military balance enters the 21st century*. Westport, Conn.: Praeger, 2002. ISBN 0-275-96939-8.

ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-19-0.

ČEJKA, M. *Izrael a Palestina - Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903333-9-7.

DIVECKÝ, J. *Židovské svátky. Kalendářem od Pesachu do Purimu*. Praha: P3K, 2005. ISBN 80-903584-3-8 (Petr Karas: brož.), ISBN 80-903587-3-X (Karel Krupka: brož.).

DUFEK, J., KAPLAN, K., ŠLOSAR, V. *Československo a Izrael 1947-1953*. Praha, Brno: Doplněk, 1993. ISBN 80-85765-26-8 (Doplněk Brno), ISBN 80-85270-21-8 (Ústav pro soudobé dějiny).

GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc. Sýrie, Libye a Irán v procesu transformace*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5.

HAMZEH, A. *In the path of Hizbullah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. ISBN 0-8156-3053-0.

HERZL, T. *Židovský stát. Pokus o moderní řešení židovské otázky*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1712-3.

HRBEK, I. *Korán*. Brno: KMa, 2006. ISBN 80-7309-992-6.

INTROVIGNE, M. *Hamás: Islámský terorismus ve svaté zemi*. Praha: Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-659-X.

JOHNSON, P. *Dějiny židovského národa*. Praha: Rozmluvy, 1995. ISBN 80-85336-31-6.

KRÄMER, G. *A history of Palestine: From the Ottoman conquest to the founding of the State of Israel*. Princeton: Princeton University Press, 2008. ISBN 978-0-691-11897-0.

KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-613-1.

KROPÁČEK, L.: *Islámský fundamentalismus*, Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-168-7.

KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-298-5.

KRUPP, M. *Sionismus a Stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-265-9.

KURZMAN, CH. *Modernist Islam, 1840-1940: A Sourcebook*. New York: Oxford University Press, 2002. ISBN 0-19-515468-1.

KUSHNER, H. *Encyklopedia of terrorism*. California: Sage Publications, 2003. ISBN 0-7619-2408-6.

LEWIS, B. *Dějiny blízkého východu*. Praha: NLN, 1997. ISBN 80-7106-191-3.

LEVITT, M. *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*. New Haven: Yale University Press, 2006. ISBN 978-0-300-12258-9.

MENDEL, M. *Islámská výzva: Z dějin a současnosti politického islámu*. Brno: Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-088-8.

MENDEL, M. *Náboženství v boji o Palestinu: Judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. Brno: Atlantis, 2000. ISBN 80-7108-189-2.

MENDEL, M. *S puškou a Koránem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd ČR, 2008. ISBN 80-85425-63-5.

NORTON, A. *Hezbollah: A short History*. New Jersey: Princeton University Press, 2007. ISBN 978-0-691-13124-5.

PAVLINCOVÁ, H., HORYNA, B. *Judaismus, křesťanství, islám*. Olomouc: Olomouc. 2003. ISBN 80-7182-165-9.

ROSALER, M. *Hamas: Palestinian terrorists*. New York: The Rosen Publishing Group, 2003. ISBN 0-8239-3820-4.

SCHULZE, R. *Dějiny islámského světa ve 20. století*, Brno: Atlantis, 2007. ISBN 978-80-7108-284-2.

ŠLACHTA, M. *Ohniska napětí ve světě*. Praha : Kartografie : Nakladatelství České geografické společnosti, 2007. ISBN 978-80-7011-926-6 (Kartografie), ISBN 978-80-86034-74-4 (NČGS).

TERNER, E. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. ISBN 80-901091-0-9.

Časopisecké statě:

KUBÍKOVÁ, N. Hamás v kontexte izraelskej operácie Liate olovo. *Nový orient*, 2009, roč. 64, č.1. ISSN 0029-5302.

Elektronické dokumenty:

BURGESS, M. *Current List of Foreign Terrorist Organizations and Other Terrorist Organizations* [online]. Washington, DC: CDI Center for defense information. Posl. úpravy 12.08.2005 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.cdi.org/program/document.cfm?documentid=384&programID=39&form_page=...>.

COOPER, A. *Unmasking Hamas' Hydra of Terror* [online]. Los Angeles: Simon Wiesenthal Center, © 2003 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.wiesenthal.com/atf/cf/%7B54D385E6-F1B9-4E9F-8E94-890C3E6DD277%7D/SWC%20HAMAS%20REPORT.PDF>>.

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ V Libanonu zvítězila prozápadní koalice [online]. Praha: České noviny. Posl. úpravy 08.06.2009 [cit. 2010-03-20]. Dostupné z www: <http://www.ceskenoviny.cz/tema/zpravy/v-libanonu-zvitezila-prozapadni-koalice/381432&id_seznam=75>.

Hamas founder killed in Israeli airstrike [online]. Atlanta : Cable News Network LP, LLLP. Posl. úpravy 30.05.2008 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.cnn.com/2004/WORLD/meast/03/21/yassin/index.html> >.

KAPLAN, E. *Profile: Hassan Nasrallah* [online]. New York: The Council on Foreign Relations. Posl. úpravy 30.05.2008 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.cfr.org/publication/11132/>>.

ŠNAIDAUF, J. *Libanonský Hizballáh. Vznik a transformace hnutí 1982-2000. Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. Posl. úpravy 26.10.2002, [cit. 2010-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.amo.cz/publikace/libanonsky-hizbullahbrvznik-a-transformace-hnuti-1982-2000.html>>.

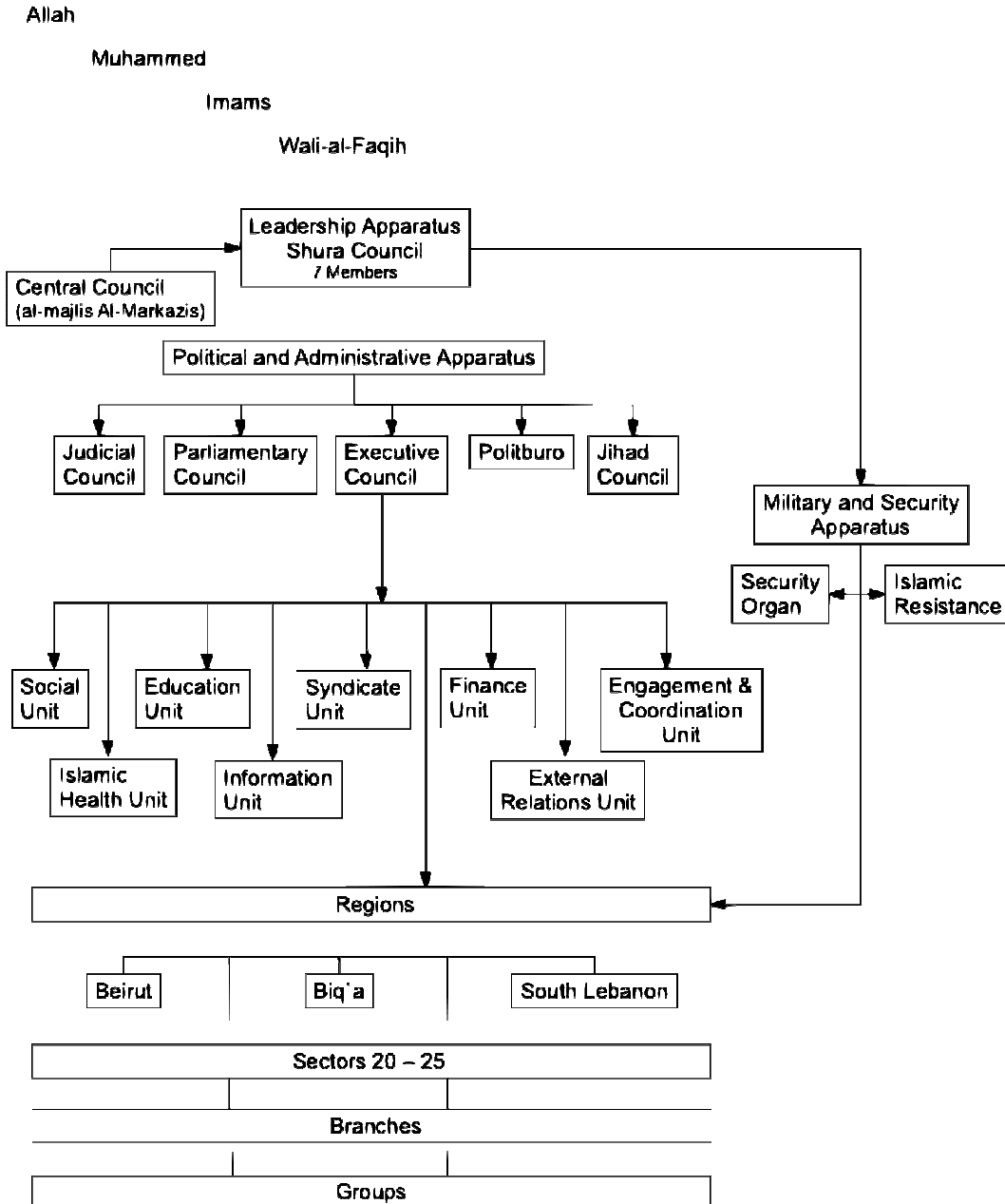
Seznam příloh

Příloha I.

1. Organizační struktura Hizballáhu
2. Území Izraele a Palestiny mezi lety 1946 – 2009
3. Židovské osady v oblasti Západního břehu

Příloha I.

1. Organizační struktura Hizballáhu¹¹¹

¹¹¹ Převzato z HAMZEH, A. *In the path of Hizballah*. Syracuse NY: Syracuse University Press, 2004. s. 46.

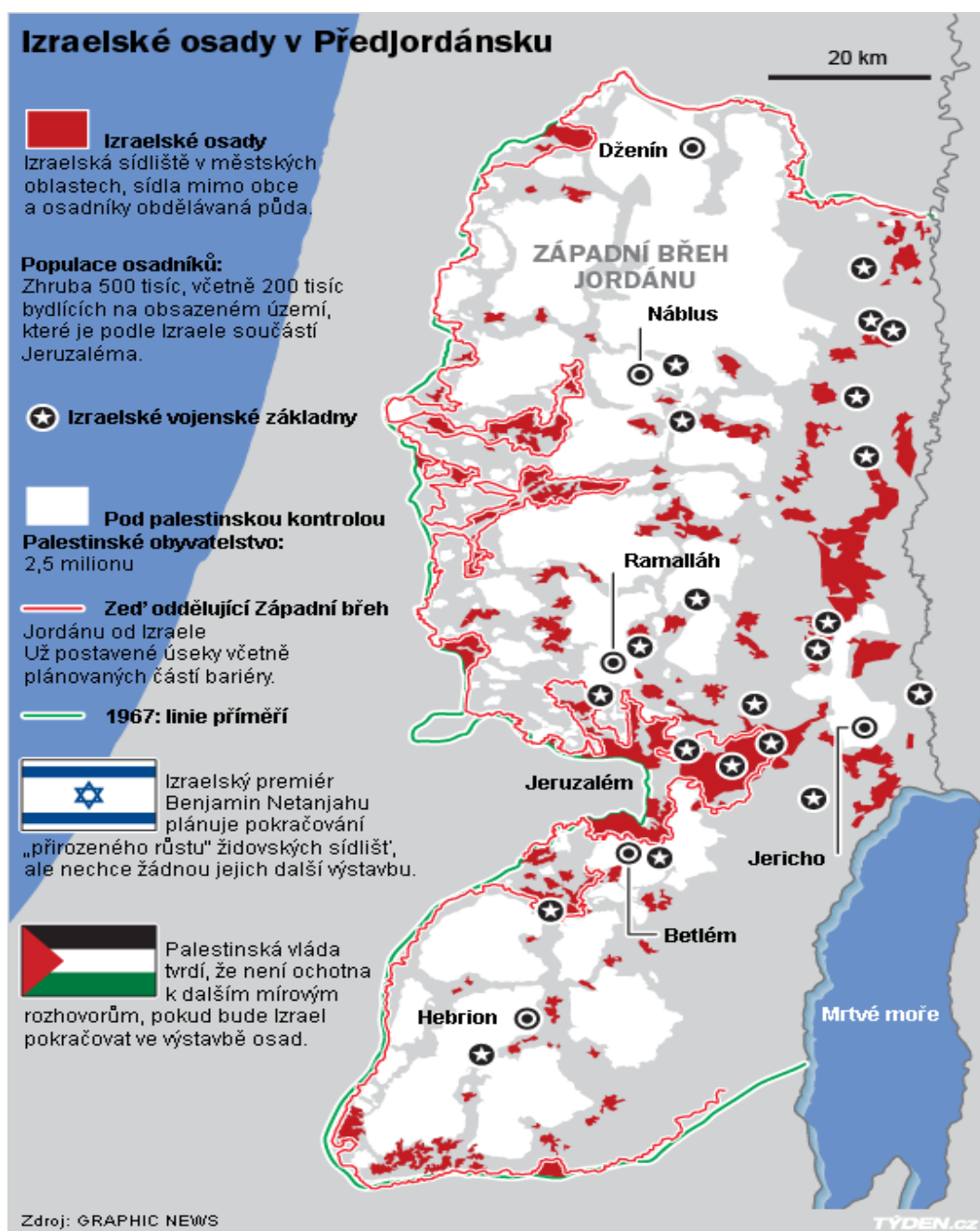
2. Území Izraele a Palestiny mezi lety 1946 - 2009¹¹²

Bílou barvou je zde znázorněno území spadající pod správu židovského státu, který se za posledních padesát let rozrůstal na úkor většinového arabského obyvatelstva, jehož nynější působnost je označena barvou zelenou.

¹¹² Převzato z *From Palestine-Israel Action Group* [online]. Portland: Friends of Sabeel-North America. Posl. úpravy neuvedeny [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.fosna.org/content/mapcards>>.

3. Židovské osady v oblasti Západního břehu¹¹³

¹¹³ Převzato z ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ *Obama dále tlačí na Izrael: Stop osadám, stát Palestina* [online]. Praha: Týden.cz. Posl. úpravy 29.5.2010 [cit. 2010-03-23]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/amerika/obama-dale-tlaci-na-izrael-stop-osadam-stat-palestina_122006.html>.

ABSTRAKT

PILNÁ, M. *Srovnání hnutí Hamás a Hizballáh v boji o Svatou zemi*. České Budějovice 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce M. Klapetek.

Klíčová slova: Hamás, Hizballáh, Izrael, sebevražedné útoky, terorismus, sunna, šía, Palestina, Libanon, Músá as-Sadr, Muhammad Husajn Fadlalláh, Izz al-Dín al-Qassám, Ahmad Izmaíl Jásín, pásma Gazy, sionismus, arabský nacionalismus, židovské přistěhovalectví, Palestinská otázka, izraelsko-arabská válka, Organizace pro osvobození Palestiny, OOP

Práce se zabývá srovnáním základních charakteristik hnutí Hamás a Hizballáh, jak se projevují v boji proti Státu Izrael. Jelikož jedno z hnutí je sunnitské a druhé ší'itské, je první kapitola věnována právě vzniku schizmatu v islámu. V následujících dvou částech jsou obě hnutí představena z hlediska jejich vzniku, struktury a cílů. Čtvrtá kapitola popisuje sled událostí na území Izraele a Palestiny od pádu Osmanské říše do roku 1982, kdy vzniká hnutí Hizballáh. Následující pátá kapitola se zabývá ozbrojeným bojem Hamásu a Hizballáhu proti Státu Izrael a problematikou sebevražedných útoků. Poslední kapitola je věnována politickému úsilí obou organizací.

ABSTRACT

Comparison of Hamas and Hezbollah in the fight for the Holy Land

Key words: Hamas, Hezbollah, Israel, suicide bombing, terrorism, sunnah, shia, Palestine, Lebanon, Musa al-Sadr, Muhammad Hussein Fadlallah, Izz ad-Din al-Qassam, Ismail Ahmad Yassin, Gaza Strip, Zionism, Arab nationalism, Jewish immigration, the Palestinian conflict, Israeli-Arab war, the Palestinian Liberation Organization, PLO

This work deals with comparison of basic characteristics of Hamas and Hezbollah in the fight against State of Israel. Because one of these movements is sunni and other belongs to shia Islam, the first chapter is devoted to the birth of schism in Islam. In the following two sections are both of the movements presented in terms of their origins, structures and aims. The fourth chapter describes the sequence of events in Israel and Palestine territory after fall of the Ottoman Empire until 1982, when Hezbollah movement came out. The following fifth chapter is engaged in armed struggle of Hamas and Hezbollah against the State of Israel and solves dilemma of suicide attacks. Final chapter is devoted to political efforts of both organizations.